მომავალი

—საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი—

№ 83 შაბათი, 5 დეკემბერი 1909 წ. № 83

გაზეთი „მომავალი“ ღირს როგორც თფილისში ისე თფილისს გარეთ ერთი წლით 7 მან., ნახევარი წლით 4 მან. თვიურათ; თფილისში 80 კაპ. თფილისს გარეთ 90 კ. პირველ ნოემბრიდან წლის ბოლომდე თფილისში 1 მან. 60 კაპ. თფილისს გარით 1 მან. 80 კაპ. საზღვარ გარეთ—ორჯერ მეტი იმაზე, რამდენიც თფილისში ღირს.

განცხადებეს ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით—15 კაპ. უკანასკნელ—ზე 10 კაპ. სამგლოვიარო განცხადება თითოჯერ საღამოს 4 საათამდე 3 მან. 4 საათის შემდეგ—მეტი. გაზეთის გამოწერა შეეძლება მხოლოდ თვის პირველი რიცხვიდან.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპოდენტების ინახება და მათ შესახებ რედაქცია არავითარ მიწერ-მოწერას არ კისრულობს. ერთი თვით ინახება მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები-წერილობითი პასუხისთვის საჭიროა საფოსტო მარკები. ადრესის გამოცვლა თფილისიდან თფილისს გარეთ ღირს 80 კაპ. სხვა. გან—40 კაპ. ცალკე ნომერი ღირს ყველგან ერთი შაური. რედაქციის ადრესი: თფილისი, რუსის ქუჩა № 3.

ხელის მოწერა **მიიღება 1910** წლისათვის

ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„მომავალი“

1910 წელსაც გამოვა იმავე პროგრამით, როგორც წელს გამოდის. გაზეთი წლიურათ ეღირება თფილისში და თფილის, გარეთ 7 მან., ნახევარ წლით 4 მ., საზღვარ-გარეთ 14 მ. წლით, ნახევარი წლით 7 მ. ხელის მოწერა მიიღება თფილისში «მომავალი»-ს კანტორაში, ბათუმში, სამტრედიაში და ჭიათურაში რკინის გზის შკაფებში, ქუთაისში ის. კვიცარიძესთან, ჩოხატაურში ს. თავართქილაძესთან—წიგნის მაღაზიაში, ოზურგეთში—მ. თალაკვაძესთან, ხიდისთავში ნ. კობიძესთან, ფოთში პ. ურუშაძესთან.

ფულის გამოსაგზავნი ადრესი: Тифлисъ, тип. «Шрома», Калистрату Конст. Цуладзе.

გულ-დამწვარი მშობლები ალექსანდრე და დისა, ძმები გიორგი და მიშა, რძალი სოფიო და ძმისწული სუშარა საბახტარიშვილები, გულ-მწუხარეთ აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ ტრაღიკულ გარდაცვალებას ძვირფასის

ილიუშა საბახტარიშვილისა.

პანაშვიდი გადახდილი იქნება მიხაილოვის საავთმყოფოს ეკკლესიაში დღეს, შუადღის ხუთის ნახევარ საათზე. შემდეგ საღამოს რვა საათის მატარებლით ცხედარი წასვენებულ იქნება ქ. ფოთში.

დასაფლავების დღე ცალკე იქნება გამოცხადებული.

თფილისის სახალხო თეატრი

პეტერბურგის დრამატიული თეატრის ვ. ფ. კომმისარჟევსკაიას **გასტროლები**, 6-დან 13 დეკემბრამდის.

ვერა ფედოროვნა კომისარჟევსკაიას მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება:

კვირას, 6 დეკემბერს
„საშობლო“
დრამა 4 მოქმ. ზუდერმ. თარგ. კუმანინისა
სამშაბათს, 8 დეკემბერს
„ნორა“
დრამა 3 მოქმ. იბსენის, თარგ. გასზენისა.
ხუთშაბათს, 10 დეკემბერს
„უმზითვო“ (безприданница)
დრამა 4 მოქმ. ოსტროვსკისა.
შაბათს, 12 დეკემბერს
„ცხოვრების ნადიმი“
ახალი პიესა შაბიშევსკისა 4 მოქმედება.
დასაწყისი საღამოს 8 ს.

ორშაბათს, 7 დეკემბერს
„დიკარკა“
კომ. 4 მოქმ. ოსტროვსკის და სოდოვევის
ოთხშაბათს, 9 დეკემბერს
„სასტუმროს პატრონი ქალი“
კომ. 3 მოქმ. 4 სურ. გოლდონისა.
პარასკევს, 11 დეკემბერს
„პეპელათა ბრძოლა“
კომ. 4 მოქმ. ზუდერმ. თარგ. კუმანინისა.
კვირას, 13 დეკემბერს
„ორნი ივანოვიჩ ნოჩი“
დრ. 4 მოქმ. ზუდერმანი. თარგ. სალდინისა

დირექციის რწმუნებული პ. ა. **რუდინი**

სადღესასწაულო — ავლაბრის თეატრი — წარმოდგენა

(**დირექცია ამო-ხარაზიანი**)

კვირას, 6 დეკემბერს 1909 წელს

ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის 30 წლის სასცენო მოღვაწეობის აღსანიშნავათ

ქართველთა და და სომეხთა დრამატიულ ხელოვნების მოყვარეთა შეერთებული დასების მიერ ნ. მ. **გაბუნია-ცაგარლის** მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება

1. ქართულად
ორი ობოლი
მე-5 მოქ. დენიერისა, თარგ. ცაგარლისა.
2. სომხურად
დაძცეული ოჯახი
მე-2 მოქ. გ. სუნდუკიანცისა.

3. ქართულად
ხანუმა
1-ლი მოქ. ა. ცაგარლისა.

4. **საკონცერტო განყოფილება,**

რომლის დროსაც ქართულ-სომხურ დრამატიულ ხელოვნების მოყვარულნი მიულოცავენ იუბილიარს დღესასწაულს. ქართული მომღერალთა გუნდი შეასრულებს რამდენიმე სიმღერას ბ-ნ ჩარკვიანის ლოტბარობით, ხოლო სომხურ მომღერალთა გუნდი ბ-ნ მურადიანისა.

დასაწყისი საღამოს 8 საათზე. ✦ ადგილების ფასი 10 კ.-დან 80 კ.-მდე.

ამ წარმოდგენის შემოსავალი გადაეცემა გაბუნია-ცაგარელს.

ვისაც სურს დღესასწაულში მონაწილეობა მიიღოს, უნდა მიმართოს ავლაბრის თეატრის დირექციას ყოველ დღე დილის 10 საათიდან საღამოს 8 საათამდე. და დრამატიული საზოგადოების კანტორაში ი. იმედაშვილ—ხაშმელს.

რეჟისორი **ს. სვიმონიძე** — გამგე **თ. ნასიძე**

ქ. გაოთუმში

ავეჯეულობის და ჭურჭლეულობის

მაღაზია

ვ. ა. მაჭარაძის და პ. ა. ჭეიშვილისა

დონდუკოვ-კორსაკოვის ქუჩა 21.

მაღაზიაში მუდამ არის **დიდის არჩევით** ყოველგვარი, ფარფორის, ფაიანის, ემალის და ნიკელის ჭურჭელი, საზღვარ-გარეული და რუსეთის ლამპები, ბოლოსა და შუშის ნაწარმოებნი, ყოველნაირი სპილენძის და ნიკელის სამოვრები, ბრინჯაოს ნაწარმოებნი, ნავთისა და თუჯის ფეჩები, სამზარეულოს და სტოლის სხვა და სხვა მოწყობილობა და ყოველნაირი საოჯახო ნივთეულობა. „ლინოლეუმები“, „კლიონკები“ და ლითონის გვირგვინები, ვენის რბილი და კარგი ავეჯი, კრაოტები ინგლისის და ვარშავის ფაბრიკებისა, საყინულეები, სარკეები და მატერიები ავეჯისთვის.

მთელ საქონელს, როგორც რუსეთის ისე საზღვარ-გარეთისას, ვღებულობთ პირდაპირ ფაბრიკიდან, იყიდება ერთად და ცალობით, **ფასები ხელმისაწდომია** ყველასთვის, რაშიც თითონ დარწმუნდება პატივცემული საზოგადოება, როცა ჩვენს მაღაზიაში ივაჭრებს. (0—6—6)

კვირეული საპოლიტიკო, სალიტერატურო და სამეცნიერო ჟურნალი

საქართველოს მოამბე

მიიღება ხელის მოწერა 1910 წლისთვის

ერთის წლის 4 მ. 50 კ., უცხოეთში 6 მან. ფულის გადახდა ნაწილ-ნაწილათაც შეიძლება.

რედაქციის ადრესი: Тифлисъ, Дворцовая, д. дворянства. ფული ამ ადრესით უნდა გამოგზავნეს: Головинскій просп., д. Манташева, номера „Мухрани“ Семену *Кнпіани*.

წარმოდგენა 20. **ქართული თეატრი** აბონიმენტი 8.

შაბათს, 5 დეკემბერს 1909 წელს ქართული დრამატ. საზოგ. დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება პირველათ ახალი პიესა პართენ გოთუასი

პარტიის კაცი?!

სცენები 4 მოქმედებათ

მონაწილეობენ ქ-ნნი: მ. მდივანი, ე. ჩერქეზიშვილი; ბ-ნნი: ვ. გამყრელიძე, გ. გედევანოვი, ნ. გვარაძე, ზარდალიშვილი, ი. ივანიძე, ი. იმედაშვილი-ხაშმელი, კ. მესხი, მურვანიშვილი, მგალობლიშვილი, ვ. მატარაძე, ი. ჟვიძე, შ. საფაროვი, ვ. ურუშაძე.

დასაწყისი სწორეთ საღამოს 8 საათზე.

ადგილების ფასი: ლოჟები 12 მ. 50 კ.-დან 5 მ.-დე; პარტერი 3 მ. 50 კ.-დან 1 მ.-მდე; გალერეია 80 კ.-დან 25 კ.-მდე; მოწაფეთათვის 50 კ.

გთხოვთ აბონიმენტის ფულის შემოტანა დაარჩაროთ

მზადდება წარმოსადგენათ: ახალი პიესა ვ. ყიფიანისა «სამეგრელოს მთავარი ლევანი», ამ პიესისათვის იხატება დეკორაციები და იკერება ტანისამოსები. „ნერონი“, 10 დეკემბერს წარმოდგენილი იქნება ახალი პიესა „წყურვილი“, ახალის დეკორაციებით.

მორიგი რეჟისორი **ქ. მესხი.** — რეჟისორის თანაშემწე **ვ. ურუშაძე.**

დრ. საზოგადოების ადმინისტრაცია.

ვერის სახალხო აუდიტორია

შაბათს, 5 **დეკემბერს** ქართულ სცენის მოყვარეთა მიერ ქ-ნ გაბუნია-ცაგარლის მონაწილეობით პიესის 30 წლის თავის მოსაგონრათ წარმოდგენილი იქნება

„რაც გინახავს ველარ ნახავ“!

კომ. 4 მოქმ. ა. ცაგარლისა.

წარმოდგენის წინ გრ. ყიფშიძე წაიკითხავს ა. ცაგარლის ბიოგრაფიას. საზოგადოების საყურადღებოთ ვაცხადებთ, რომ აფიშები არ იქნება ქუჩებში გაკრული.

რეჟისორი იორდანოვი ✦ ადმინისტრატორი კოსინკოვი. **დასაწყისი საღ. 8 საათზე.**

თფილისის კერძო სამკურნალო

30 მუდმივი საწოლით და სამშობიარო კანფოფილებით. დიაპარის ეფექტ დღე გარედან მოსიარულე ავთმყოფთათვის.

ქსენიევის ქუჩა, საკუთარი სახლი, № 7, „ვეტცელის“ სასტუმროს ახლოს, ტელეფონი № 590.

ღამბაშიძე ვ. დ. შინაგან და ბავშვ. ყოველ დღე, გარდა კვირისა 11—12 ს.

გედევანიშვილი მ. ა. ნერვების და ელ. ორშაბ., ოთხშ. და პარ. $10^1/_2$—11.

გურკა ზ. ა. შინაგანი. შაბათს 1—2 ს. და კვირას 11—12 ს.

ძიძოძე ტ. ს. შინაგანი. ორშ. და ოთხშაბათობით 9—10 ს.

კარშინი ა. ა. კანისა და ვენ., ყოველ დღე, კვირას გარდა $2^1/_2$—$3^1/_2$ ს.

მაღალაშვილი ზ. ზ. შინაგ., სამშ. და შაბ. 10—12 ს.

მანსვეტოვი ვ. ფ. შინაგანი. ორშაბათ., ოთხშ. და პარ. 1—2 ს.

მელიქიშვილი ნ. მ. ქირურგ. და დედაკ. ყოველ დღე 12—1 ს.

მუსხელიშვილი ვ. ს. თვალის. ორშაბათ. ოთხშ. და პარასკ. 2—$2^1/_2$ ს.

ფიროადოვი რ. ბ. ქირურგ., ყოველ დღე 11—12 ს.

პოპოვი ბ. ა. ყურის, ყელის და ცხვირის, ყოველ დღე, გარდა პარ. 2—$2^1/_2$ ს.

რცხილაძე ნ. კბილ. ყოველ დღე 9—10 ს.

სოგოლევსკი ბ. ვ. ქირურგ. ყოველ დღე, 9—11 ს.

თიკანაძე ი. ე. დედაკაც. საბებიო. ყოველ დღე 1—2 ს.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი საკუთარი მიკრო-ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორია, რომელსაც განაგებს ექიმი ე. გ. ფედოროვი. (100—52)

რჩევა ღირს 50 კ., საწოლები 2 მანეთიდან დაწყებული. ოპერაცია, კონსულტაცია, ელექტრონით წამლობა, მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ძიძათა შემოწმება და შეადგენინი საფასურით.

ვოგზლის კერძო სამკურნალო

ღიაა ყოველდღე მოსიარულე ავთმყოფთათვის. ვოგზლის ქ., № 8; ს. ენფიანჯიანცისა (ტელეფონი 695)

ექ. ს. ვაშაყმაძე კბილის ავთმყ. ყოველ დღე 10—11 ს.

ექ. ი. გოგმართელი ყოველ დღე 2—3 ს.; შინაგან და ბავშვ. ავთმყ.

ექ. ა. ნ. დიასამიძე: ყოველ დღე $11^1/_2$—$12^1/_2$ ს.; სიფილ., ვენ. და კანის ავთმყ.

ექ. ნ. მ. მელიქიშვილი: ყოველ დღე; 1—2 ს.; დედათა და ქურურგ. ავთმყ.

ექ. ბ. ა. პოპოვი: ყოველ დღე, გარდა კვირისა 12—1 ს.; ყელის, ცხვირის და ყურის ავთმყ.

ექ. ვ. ს. მუსხელიშვილი: სამშაბათს ხუთ. და შაბათს 2—$2^1/_2$ ს.; თვალის ავთმყოფ.

ექ. ე. გ. ფედოროვი: ყოველ დღე, გარდა ოთხშ. და კვირ. 11—12 ს. შინაგანი და ბავშვ.

მიკროსკოპიული, ბაქტერიოლოგიური და ქიმიური გამოკვლევანი, აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძათ გასინჯვა.

ფასები რჩევისათვის 50 კაპ., ოპერაციები და კონსულტაცია მორიგებით. (100—52)

კბილის ექიმი

ი. შ. ჭანტურია

იღებს ავთმყოფებს დილით 8—12 ს. საღამოთი 3—7 ს.

კვირა-უქმე დღეს 9—1 საათ. ავჭალის № 71 (კიროჩნი ქუჩის ახლოს).

დ. ჭიათურაში **კბილის ექიმი**

ე. ტ. ლორის-მელიქოვი

ღებულობს ავთმყოფებს დილის 10—2 საათამდე და ნაშუადღევის 4 საათიდან 8 საათამდე.

ადრესი: გ. გაჩეჩილაძის სახლი, ვოგზლის ახლო.

კბილის ექიმი

რომანიშვილი—დგებუაძისა

იღებს ავთმყოფებს 2—6 საათამდის. პლომბის გაკეთება, კბილის ამოღება და ხელოვნური კბილების ჩასმა ყველასათვის ხელმისაწვდენ ფასათ. მოსწავლე ბავშვებს დაკლებულ ფასებში.

ახალი ბინა: ავჭალის ქუჩა № 34.

სახალხო უნივერსიტეტი

ქალაქის სახალხო სახლი კ. ი. ზუბალაშვილის სახელობისა

კვირას, 1909 წ 6 დეკემბერს

ა. ი. ხატისოვი წაიკითხავს ლექციას შემდეგ თემაზე:

ლ. ანდრეევის უკანასკნელი ნაწარმოები

ანფისა

და

ანათემა

ლექცია დაიწყება დღის თორმეტ საათ. ადგილების ფასი ორი შაურიდან ათ შაურამდე.

ქართული ოპერა

კვირას, 13 დეკემბერს 1909 წ.

თავად-აზნაურთა თეატრში

ქართულს ენაზე წარმოდგენილი იქნება

სევილიელი დალაქი

ოპერა 3 მოქ. 4 სურათად, მუსიკა როსსინისა, თარგმანი ვ. გუნიას-მიერ.

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნნი კალანდაძისა, ბაქრაძისა; ბ-ნნი რჩეულიშვილი, აგასოვი, ცხოველიძე, კარგარეთელი და კერაკიშევი.

დიტბარი ჰოდ. **ჰეტრ. ფალიაშვილი**

რეჟისორობს დამსახურებული არტისტი

იოსებ ივანეს-ძე რატიდი.

სუფლიორი მ. მოდოდინაშვილი.

ბილეთები იყიდება თეატრის კასაში

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.

დასაწყისი სწორედ 8 საათზე.

თფილისის

ქალაქის გამგეობა

იწვევს მსურველთ ქალაქის ზოგიერთი უბნების განათების საქმის იჯარით ასაღებათ ჩვეულებრივი ნავთის ფარნებით. ამ ჟამათ იჯარით გასაცემია 3000 ცალი ფარანი. საჯარო ვაჭრობა მოხდება ქალაქის გამგეობის დარბაზში შაბათს, 16 დეკემბერს, მდგომარე 1909 წლისა, ნაშუადღევის 1 საათზე.

ყოველივე პირობების და კონდიციების გაცნობა ამ საქმის შესახებ შეიძლება გამგეობის პირველი განყოფილების კანცელარიაში ყოველ დღე, ათი საათიდან დღის 3 საათამდე. (3—6—1)

კბილის ექიმი

ს. გაშაყმაძე

დილით მიიღება ავთმყოფები 11 საათიდან 2 საათამდის. საღამოს 5—7 ვერის დაღმართი სახ. 15.

ქ. მ. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამგეობა

ამით აცხადებს, რომ კვირას, დეკემბრის 6-ს სამეურნეო ბანკში დანიშნულია

წლიური საზოგადო კრება

განსახილველი საგნები:

1. 1908 წ. ანგარიში.
2. სარევიზიო კომისიის მოხსენება.
3. 1910 წ. სავარაუდო ხარჯთაღრიცხვა.
4. მიმდინარე საქმეები.
5. ახალი წევრების მიღება.

კრება დაიწყება დილის 11 ს. ((3—3

თფილისი, 5 დეკემბერი

ლოიდ-ჯორჯის საფინანსო ბილმა ფეხზე დააყენა მემკვიდრეობითი კანონმდებელნი. თუ ლორდებს დავუჯერებთ, კითხვა ეხება თანამედროვე წყობილების ყოფნა-არ ყოფნას და ამიტომ ყველა სამშობლოს ერთგული საზოგადოების წევრი ფეხზე უნდა დადგეს და კულტურისა და სამშობლოს გამანადგურებელი საფრთხე თავიდან აიშოროს.

ბილის გამო ატეხილი კორიანტელი მართლაც საგრძნობელი გახდა. საზოგადოება ორათ გაიყო. ერთი მხრით კონსერვატორები-ლორდები და კაპიტალის მაგნატები, მეორე მხრით—ლიბერალები და სოციალისტები. რამ გამოიწვია დინჯი ინგლისელების ასეთი აღელვება? უკანასკნელ წლებამდე ინგლისის სახელმწიფო ბიუჯეტმა არ იცოდა, თუ რა იყო დეფიციტი. პირიქით, შემოსავალი მუდამ მეტი იყო გასავალზე. 1908/9 წელმა კი 14 ათასი გირ. სტერლინგი დეფიციტი მოუტანა სახელმწიფოს, ხოლო, 1909/10 წელს, მოსალოდნელი დეფიციტი 16 მილ. გირ. სტერლინგს უდრის. ბიუჯეტის სისწორეში მოსაყვანათ საჭირო გახდა ახალი გადასახადების შემოღება. ამან გამოიწვია ლოიდ-ჯორჯის საფინანსო ბილი, რომელსაც კონსერვატორები „სოციალისტურს“ უწოდებენ, ხოლო მის ავტორს—„თავზე ხელ-აღებულ სოციალისტს“. ნუ თუ მართლა გასოციალისტდა ლიბერალური მთავრობა? საკმარისია ოდნავ თვალი გადავავლოთ ახალ საფინანსო ბილს, რომ დავრწმუნდეთ კონსერვატორების ბრალდების უსაფუძვლობაში. ახალი ბიუჯეტი, ერთი მხრით, აწესებს გადასახადს მიწის რენტაზე, რომელიც დღემდე თითქმის თავისუფალი იყო ყოველგვარ გადასახადისაგან, ხოლო მეორე მხრით ადიდებს არა-პირდაპირ გადასახადებს თუთუნზე და მაგარ სასმელებზე. ამ უკანასკნელის სახით სახელმწიფომ უნდა აიღოს დაახლოვებით 5,1 მილიონი გირ. სტერ. ყოველწლიურათ. ეს უკანასკნელი გადასახადი კი, თითქმის მარტო ღარიბმა მომხმარებლებმა უნდა გაიღონ. მაშასადამე, „სოციალისტური“ ბიუჯეტი არც თუ ისე სასარგებლო ყოფილა მუშა ხალხისათვის, როგორც კონსერვატორები ირწმუნებიან, მარა საკმარისი იყო სახელმწიფო შეხებოდა ლორდების ქონებას, საკმარისი იყო მილიონ შემოსავლიდან რაღაც კაპეიკები მოეთხოვა სახელმწიფოს აუცილებელ მოსახოვნილებათა დასაკმაყოფილებლათ, რომ ლორდებს და კაპიტალის მაგნატებს მთელი აურ-ზაური აეტეხათ და „ყაჩაღ სოციალისტების“ გამეფებაზე მოერთოთ ყვირილი.

ამ პატარა გადასახადის დადება იმდენათ ეუცხოვა მათ, რომ არ მოერიდენ თვით კონსტიტუციის დარღვევასაც-კი. სწორეთ ასეთ ნაბიჯათ უნდა ჩაითვალოს ლორდთა პალატის მიერ ბიუჯეტის უარყოფა. კონსტიტუციური ტრადიცია ფინანსიურ საკითხებში გადამწყვეტ როლს სათემო პალატას ანიჭებს. ამიტომაც არის, რომ ინგლისში ლორდების ასეთ

საქციელს რევოლიუციას ეძახიან. ლორდებზე არავითარმა რჩევა-დარიგებამ, გაფრთხილებამ არ გასჭრა. არც მთავრობა ფიქრობს დათმობას. როგორც გაზეთები გადმოგვცემენ, მთავრობას სურს მომავალ არჩევნებში ხალხმა გამოსთქვას თავისი სურვილი ლორდთა პალატის საბიუჯეტო უფლების შეკვეცის შესახებ. თუ ეს პლანი არ შეიცვალა, საარჩევნო კამპანია იწარმოებს შემდეგი საკითხის გარშემო: ლორდებმა გადააჭარბეს ბიუჯეტის საკითხში თავის უფლებებს, შეუზღუდეთ მათ ეს უფლებებიო! რასაკვირველია, ესეც ერთგვარი წინსვლა იქნება, მარა იგი არ ნიშნავს კითხვის სრულებით გადაჭრას, არამედ—შუა გზაზე გაჩერებას. ლორდთა პალატა წინ ეღობება ხალხის წარმომადგენლებს არა მარტო საფინანსო საკითხში და ამიტომ ამ დაბრკოლებათა ერთხელ და სამუდამოთ მოსპობა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როცა აღარ იქნება ზედა პალატა და მთელი საკანონმდებლო ძალა მოგროვდება სათემო პალატის ხელში. ლიბერალურ მთავრობას ამ რადიკალური ზომის ეშინია, მარა მას არ შეუშინდება მშრომელი მასსა. ეჭვს გარეშეა, რომ იდეა ზედა პალატის მოსპობისა ძლიერ პოპულიარული შეიქნება ამომრჩეველთა ფართო მასაში. და თუ დღეს კითხვა მისი არსებობის შესახებ არ ისმება, ხვალ იგი აუცილებელი გახდება მუშათა კლასის შეგნებული მოთხოვნილების ზეგავლენით. ამაშია მთელი აზრი და დიადი მნიშვნელობა ინგლისის ახლანდელი პოლიტიკური კრიზისისა და მომავალი საარჩევნო კამპანიისა. ლორდთა პალატამ გადადგა თავის თავის მომაკვდინებელი ნაბიჯი და ჭეშმარიტი დამოკრატია—მუშათა კლასი—ეჭვი არაა, არ დაიყოვნებს გამოიყენოს ეს თავის სასარგებლოთ.

მოჰყვება თუ არა შედეგათ ინგლისის დღევანდელ კრიზისს ლორდთა პალატის მოსპობა, ამის შესახებ გადაჭრილი აზრის თქმა დღეს-დღეობით ძნელია, მარა ის კი თამამათ შეიძლება ითქვას, რომ როგორათაც არ უნდა დაბოლოვდეს ეს კრიზისი, მას შემდეგათ მოჰყვება მუშათა კლასის მეტი შეგნება და დიდი პოლიტიკური გამოცდილება.

პრესა

კიტა აბაშიძე „ძველებურათ, თავის იბურათ“-ღიღინებს.

„დროების“ „ქვედა სართულში“ ის ერთ ისტორიულ დრამას—„სამეგრელოს მთავარი ლევან“-ს არჩევს, რომელიც ამას წინეთ ქუთაისის სცენაზე უნახავს და წერილის შესავალში შემდეგს ამბობს:

„ისტორიული ბიესები ეგვდას ძალიან გვიყვარს და განსაკუთრებით ეტანებიან ამ გვარ ბიესებს სწორედ ისინი, ვისგანაც თითქო ნაკლებით უნდა მოველოდეთ ჩვენი ისტორიის ეურის გდებას. მე ვგულისხმობ იმ წრეებს ჩვენი საზოგადოებისას, რომელთა შორის დოზუნკს—„მეზიზღება ჩემი წარსული“ დიდი განსვალი აქვს...

იმ პირთ და „წრეებს“, რომლებსაც წერილის ავტორი „წარსული მეზიზღება“-ს აწერს, არა ერთხელ განუცხადებიათ კიტა აბაშიძეების და მისიანების საყურადღებოთ, რომ მათ ვერ წარმოუდგენიათ „ჩვენი წარსული“ როგორც, „ერთი მთელი“. ის, თუ შეიძლება ასე ითქვას, რამდენიმე „ნაწილისაგან“ შესდგება: რაც წარსულში ჩვენს ცხოვრებას წინ მიეწეოდა, იმას ეს „წრეები“ პატივსაც სცემენ და კიდეც „ეტანებიან“, რაც ხელს უშლიდა—არც პატივს სცემენ, არც „ეტანებიან“ და კიდეც ეზიზღებიო.

„წარსული“ რომელიმე ფეოდალსაც კი „მოსწონს“ და „პატივსაც სცემს“ იმიტომ, რომ იმ წარსულში მისი სასარგებლო ინსტიტუტი—ბატონ-ყმობა არსებობდა. ასეთი „წარსულის მოტრფიალე“, თუ ის რაიმე ღირებულებას შეადგენს, კ. აბაშიძისათვის დაგვილოცნია.

ბ. კ. აბაშიძეს ამდენი ხნის განმავლობაში არამც თუ რაიმე „უსწავლია“—ისიც კი დავიწყებია, თუ რა უთხრეს მას ამ „წარსულის“ შესახებ.

* * *

ამას წინეთ ჩვენ მოყვანილი გვქონდა მრეწველთა აზრი იმის შესახებ, თუ როგორის თვალით უცქერიან ისინი დაავათმყოფებული მუშებისთვის საექიმო დახმარების თავიანთ ხარჯზე მიცემას. „სავაჭრო სამრეწველო გაზეთში“ ერთი მრეწველთაგანი ამბობს, რომ მრეწველნი სრულებითაც არ არიან ვალდებულნი მუშებს უფასო საექიმო დახმარება აღმოუჩინონ, რომ ასეთი ვალდებულობა სრულიად დაანგრევდა-გააკოტრებდა მრეწველებს და ეს რომ პრაქტიკულათ განხორციელდეს, საექიმო ხარჯები 1,000 პროც. გადააცილებდა მუშის ხელფასსაო. ამის შესახებ „რუს. ვედ“. შენიშნავს.

რისთვის არ არის საჭიროებულო? 1868 წლის, 26 აგვისტოს გამოტემული კანონი, რომელზედაც სამინისტრო ეყრდნობა და ამდენი ხნის განმავლობაში მრეწველთათვისაც საჭიროებულო სახელმძღვანელოთ იყო მიჩნეული, როგორც ეხლა ბევრს „ჭკონია“, დროებითი ყოფილა და ამასთანავე, მარტო მოსკოვის გუბერნიისათვის, მაგრამ აკიწყებათ, რომ ხსენებული დროებითი კანონი შინაგან საქმეთა მინისტრის წარდგენით 1867 წ., 31 იანვარს სახელმწიფო საბჭომ განიხილა და განმარტა, რომ კანონის ძალა მარტო მოსკოვის გუბერნიაზე არ ვრცელდება, არამედ—მთელ სახელმწიფოზე. ამით, რასაკვირველია, ხსენებულმა კანონმა დაჭკარგა როგორც ადგილობრივი, ისე დროებითი ხასიათი. ამას კარდა, კანონი „კანონთა კრებულის“ საუკუნეებით 1887 წელს კიდევაც გამოაქვეყნეს. ამის შემდეგ ძნელია ამტკიცოს კაცმა, რომ ხსენებული კანონი თითქოს არავისთვის საჭიროებულო არ იყოს.

„სავაჭრო-სამრეწველო გაზეთში“, იმის დასამტკიცებლათ, რომ კანონი საჭიროებულო არ არის, ჩამოთვლილია ზოგიერთი ფაბრიკანტები, რომლებიც კანონს არ ასრულებდენ და არავინ არაფერს არ ეუბნებოდა.

ამის შესახებ იგივე გაზეთი ამბობს:

ის ზირნი, რომელთაც დაჭკიდებული აქვთ კანონის დაცვა, თვალ-ყურს არ ადევნებდენ მის ასრულებას; ამიტომ, ჩვენში რომ მუშათა პროფესიონალური კავშირები ეოფილიყო, რომელნიც თითონ ადევნებდენ თვალ-ყურს კანონის ასრულებას, ეჭვი არაა, კანონის დამრღვევთა რიცხვი შედარებით ნაკლები იქნებოდა.

ჩვენის აზრით, მუშათა პროფესიონალურ კავშირების მოქმედება-არსებობას რომ ადმინისტრაცია ხელს არ უშლიდეს, მრეწველები ასეთ თავხედ გამოსვლებს ვერც გაბედავდენ, არა თუ კანონებს არ აასრულებდენ. ეხლა კი, მათ მიზეზათ მარტო ის მოყავთ, რომ „განუხორციელებელიაო“. ეს არის და ეს. ამას არც დამტკიცება ესაჭიროება მათი აზრით, არც საბუთები. ამაზე „რუს. ვედ“. შენიშნავს:

ცენტრალური რაიონის მსხვილ წარმოებაში ეს კანონი ეოველთვის მოუკვდათ სიცრუეში. სწორეთ ამ კანონის ძალითაა აშენებულ-მოწყობილი რამდენიმე საავადმყოფო, ჭუჯრა ექიმები, რომლებმაც თავიანთი განკარგულებული ორგანიზაციაც კი შექმნეს, სახელწოდებით—„საქარხნო ექიმთა საზოგადოება“. მუშებს საექიმო დახმარება უფასოთ ეძლევათ, რასაც კანონის ძალით სასტიკი თვალ-ყური უნდა ადევნოს საფაბრიკო ინსპექტორმ. ყველა ამ საერთო ხარჯებში, რაც უფასო ექიმობაზე იხარჯება, მწარმოებლები იხდიან მხოლოდ $1\frac{1}{2}$—2 ნახ პროცენტამდე. აქედან აშკარაა, რომ უფასო ექიმობა მუშების ამ პირობებში არა თუ შესაძლებელია, არამედ—არც ისე სამძიმოა მრეწველებისათვის.

ასე რომ, მრეწველები არა თუ აფართოვებენ მუშათა სასარგებლოთ არსებულ კანონებს, არამედ—კიდევ უფრო ჭკვეცავენ თავიანთ სასარგებლოთ. ეს არც გასაკვირველია. ან კი, რის თვის იზრუნებს მუშისთვის მრეწველი, რისთვის გაითხრის თითონ თავის სამარეს; აქ ყურადღების ღირსი ერთი რამაა. იმ დროს, როცა მრეწველი კანონს არღვევს, არავინ არაფერს არ ეუბნება. მუშას კი, თუ ის არსებულ კანონის ასრულებას მოითხოვს, დაუმსახურებელი რისხვა ატყდება თავს არა მკითხე აპეკუნთგან. დაბოლოს გაზეთი შენიშნავს.

უფასო საექიმო დახმარების იდეა მუშათა კლასმა იმდენათ შეისისხლხორცა, რომ მრეწველების მიერ წამოყენებული საბუთები მათთვის ყოველად შეუწყნარებელია.

ოღონდაც!

დეპეშები

(პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

4 დეკემბერი.

საზღვარ-გარეთ

ვენა. სადამოზე მუნიციპალიტეტის სახალხო დარბაზში მოხდა რკინის გზის მოსამსახურეთა მრავალ-რიცხოვანი კრება. კრების გათავების შემდეგ მოსამსახურეები ქუჩაში გავიდენ და სიმღერით პარლამენტის ახლოს ჩაიარეს. თუმცა პოლიციის ძლიერი რაზმი მზათ იყო ხელი შეეშალა მანიფესტაციებისთვის, მაგრამ საჭირო აღარ დარჩა, რადგან არავითარი ინციდენტი არ მომხდარა.

ღამის პირველ საათზე დეპუტატთა პალატაში ქანდრებიდან ჩეხების საწინააღმდეგო ყვირილი ასტეხეს. ჩეხებმა ენერგიულათ მოითხოვეს გაერეკათ ხალხი ქანდრებიდან. კოტლარჟმა პროტესტი განაცხადა და სთქვა, რომ სანამ ქანდარას არ დასცლიან, სიტყვას არ განვაგრძობო. დარბაზიდან ხალხი გარეკეს, რის შემდეგაც კოტლარჟმა განაგრძო სიტყვა. მან ცამეტი საათი ილაპარაკა და სიტყვა ღამის ორ საათზე გაათავა.

ვენა. დეპუტატთა პალატამ დილის შვიდი საათის ნახევარზე უარყო ჩეხელ აგრარიების მიერ შეტანილი 87 წინადადებიდან პირველი და შეუდგა მეორეს განხილვას. სხდომა გრძელდება. საქმის მდგომარეობა უცვლელია.

რეიდსვილი. დაიმტვრა სახალხო მატარებელი. მოკლულია 10 მგზავრი, დაჭრილი 35.

ბუდაპეშტი. კოშუტის პარტიის კონფერენციამ დაადგინა დროებით ბიუჯეტის შესახებ რომ, რადგან დროებით ბიუჯეტი გადამდგარმა კაბინეტმა შეიტანა, პალატამ არ უნდა განიხილოსო. კონფერენციის აზრით დეპუტატთა პალატას ადრესით უნდა მიემართა მეფისთვის, რომ დაენიშნა პარლამენტის მთავრობა საფინანსო საქმეებზე საზრუნავათ. ხოლო, უკეთუ გადამდგარი კაბინეთი ისევ დარჩება ადგილზე იანვრიდან, მას შეუძლია მხოლოდ ძალიან საჭიარო ხარჯები აწარმოოს.

ბერნი. კავშირის საბჭოს პრეზიდენტათ 1910 წლისთვის აირჩიეს კომტესი, ვიცე-პრეზიდენტათ—რიუშე, კავშირის კანცლერათ—შაცმანი. სამივე რადიკალ-დემოკრატიული პარტიის არიან.

ვენა. დეპუტატთა პალატაში მეორე წინადადების შესახებ დეპუტატმა შპაჩეკმა დილის შვიდი საათიდან შუადღემდე ილაპარაკა. შემდეგ ილაპარაკა ჩეხმა რადიკალმა ლიზიმ. ლიზის სიტყვის დროს დამსწრე საზოგადოებამ საღამოს შვიდი საათის ნახევარზე ობსტრუქციონისტების წინააღმდეგ ყვირილი ასტეხა. ხალხი გარეკეს. ლიზიმ სიტყვა განაგრძო.

რუსეთი.

პეტერბურგი. საოლქო სასამართლომ პრივატ-დოცენტი ადრიანოვი ასი მანათით დააჯარიმა, როგორც გაზეთ „სლოვო“-ს ყოფილი რედაქტორი, რადგან მან თავის გაზეთში სასამართლოს დახურულ სხდომის ანგარიში მოათავსა.

ნოვოჩერკასკი. პალატამ 1908 წელს რიკოვსკის მაღაროებში აფეთქების გამო, როცა 271 კაცი დაიღუპა, ინჟინერ ლევიცკის, ლაკშინს, შტეიგერს, ივანოვს, შაკიტკის და ვინგს ოთხი თვის ციხე გადაუწყვიტა. მაღაროს დირექტორ დიურანუს—ოთხი თვის და დიკენსონს—სამი თვის.

ურალსკი. ურალსკიდან 140 ვერსის მანძილზე ყირგიზებში შავი ჭირი გაჩნდა. ათ დღეში გარდაიცვალა 23.

პეტერბურგი. ვაჭრობის სამინისტრომ მინისტრთა საბჭოში წინადადება შეიტანა დაარსდეს ბათუმში საქონლის ბირჟა.

პეტერბურგი. საოლქო სასამართლოში გაირჩა აკადემიკ სობოლევსკის საქმე, რომელსაც გაზეთ „პეტ. ვედ.“ მ.ითავსებულ წერილით ცილისწამებას აბრალებდენ, თითქოს უნივერსიტეტის მთავრობა იფარავს „სტაროსტების“ საბჭოს, რომელმაც უნივერსიტეტის კასის ფულები გაფლანგა. სასამართლომ სობოლევსკის შვიდი დღის წინასწ. დატუსაღება მიუსაჯა.

მოსკოვი. საიდუმლო პოლიციის აგენტებმა ბასკაკოვის სახლში აღმოაჩინეს ს.-დემ. საიდუმლო კრება. დაიჭირეს 15 კაცი და 16 ქალი, უმთავრესათ მოსწავლე ახალგაზდობა. იპოვეს მიწერ-მოწერის ქაღალდები და არალეგალური ლიტერატურა.

პეტერბურგი. გაზეთ „ნოვი გოლოსი“-ის რედაქტორი კრასნიცკი 300 მ. დააჯარიმეს. მან თავის გაზეთში მოათავსა წერილი „ეპისკოპოზები დუელის შესახებ“.

პეტერბურგი. მთავარმა სამხედრო სასამართლომ უყურადღებოთ დასტოვა 11 კაცის და მათ შორის სტუდენტ ნეიმანის საკასაციო საჩივარი. მათ სხვა და სხვა ვადით კატორღა ჰქონდათ გადაწყვეტილი ს.-დემოკრატიულ პარტიის მებრძოლ ორგანიზაციის წევრობისათვის და კუოკალოს ახლო ყუმბარების ქარხნის მოწყობისათვის.

ვარშავა. ვარშავის სამოსამართლო პალატის სესიამ როსმში ქსენძ გაიგოვსკის სამი კვირით დატუსაღება მიუსაჯა, მარიავიტების წინააღმდეგ ბრიშიურის გამოცემის და რუსეთის მთავრობის და მართლ-მადიდებელი ეკლესიის მოქმედების შესახებ ყალბი ცნობების გავრცელებისთვის.

ხ ო ლ ე რ ა.

პეტერბურგი. ავათ არავინ გამხდარა. ავათ არის 30.

მოსკოვი. დღე და ღამეში ავათ გახდა 10, მოკვდა 6, ავათ არის 59. ყელჭირვებით ავათმყოფთა რიცხვი 1024-მდეა დიფტერიტით ავათ არის 280

უკანასკნელი ფოსტა

სპარსეთი.

მდგომარეობა ურმიაში. ოსმალეთის სენატორი აბდულ-კადირი საზღვარზე მდებარე ურმიის სოფლებში მივიდა. ქურთების და სხვა კოჩათმავალ ტომთა მეთაურებმა ინახულეს სენატორი და მასთან დიდხანს ითათბირეს. ურმიიდან გაყვანილი ოსმალეთის ჯარები აზრათ აქვთ უკანვე დაიბრუნონ, რადგან სპარსეთის მცირე რიცხოვან ჯარებს არ ძალუძთ წესიერების დაცვა და მცხოვრებთა უზრუნველყოფა მძარცველი ბრბოების თავდასხმისაგან.

საზღვარ-გარეთ

ფერერის საქმე. ტივოში მოხდა მიტინგი, რომელსაც 10,000 კაცი დასწრო. თავმჯდომარის ადგილი ეჭირა ფერერის შეუღლეს, სოლედად—ვილაფრანკას. მან სიტყვა წარმოსთქვა, რომელშიაც პარიზელებს მოუწოდა ფერერის საშინელი დასჯის საქმე ხელახლა იქნას გარჩეული. მიტინგმა ერთხმათ მიიღო ეს წინადადება.

ცეპელინის ავათმყოფობა. შტუტგარტიდან მიღებული ცნობებით გრაფი ტეპელინი ძალიან ავათ გამხდარა. ექიმების რჩევით ის საავათმყოფოში გადაუყვანიათ.

უბედური შემთხვევა. ლონდონიდან „რეჩს“ დეპეშით ატყობინებენ, რომ კილმანროკის მაღაროები დიდი წვიმების გამო წყლით აივსო. 20 მუშა მაღაროებში მოყვა და ცოცხლათ დაიმარხა. მათი გადარჩენის იმედი არავის აქვს.

შორეული აღმოსავლეთი

რუსეთი და ჩინეთი. „რ. ს“. კორესპონდენტი გადმოგვცემს ჩინეთის რუსეთისადმი გამოგზავნილ ნოტის შინაარს. ამ ნოტაში, სხვათა შორის, ნათქვამია: არც 1896 წ. ხელშეკრულობა, რომელიც დადებული იყო ჩინეთის მთავრობასა და რუსეთ-ჩინეთის ბანკს შორის, არც 1909 წ. 27 აპრილის შეთანხმება—რუსეთს ადმინისტრატიულ უფლებებს არ ანიჭებს ხარბინში და მანჯურიის სხვა ქალაქებში. პირიქით, აპრილის შეთანხმების ხუთი პირველი მუხლი ჩინეთის განუყოფელ სუვერენიტეტზე გვითითებს. დასასრულ ნოტა ხაზს უსვამს, რომ მანჯურია და ხარბინი—ჩინეთის განსაკუთრებულ მფლობელობას შეადგენსო.

გერმანიის პოლიტიკურ წრეებში. გერმანიის პოლიტიკურ წრეებში დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩინეთის მთავრობის საპასუხო ნოტამ, რომელიც რუსეთის ადმინისტრატიულ უფლებას სრულებით უარყოფს ხარბინში და საზოგადოთ, მანჯურიაში. ცნობილ პოლიტიკურ მოღვაწეთა აზრით, ჩინეთის ასეთი ნაბიჯი იაპონიისაგან არის ნაკარნახევი.

რუსეთი.

მუშების მოწამვლა. ვარშავის მახლობლათ სასნოვიცის ქვანახშირის მაღაროებში ცუდი გაზით მოიწამლა მარკშეიდერი და 13 მუშა, რომელთაგან ხუთი უკვე მკვდარი ამოიტანეს მაღაროებიდან. დახოცილი მუშების ოჯახები სრულიად უპატრონოთ დარჩენ.

შეკითხვა. შეკითხვების კომისიამ იქონია მსჯელობა მთავრობის მარკშეიდერის უკანონო მოქმედების შესახებ, რომელსაც მოტყუებით ეკატერინოსლავში 645 მილიონი ფუთი ქვა-ნახშირის მადანი 60 მანეთათ გაუყიდენიო. ეს მადანი საეკლესიო ქონებას შეადგენს. — ყომისიამ ერთხმათ [illegible]

საბიუჯეტო წელიწადი. საბიუჯეტო კომისიამ მომავალი წლ. ხარჯთ-აღრიცხვის დროს დაადგინა: საბიუჯეტო წელიწადი ირიცხებოდეს 1 აპრილიდან; ამიტომ მთავრობამ სახელმწიფო ხარჯთ-აღრიცხვა 15 ენკენისთვეს უნდა წარადგინოს დუმაში.

ჯამაგირების მომატება. საეკლესიო საქმეების კომისიამ მიიღო კანონ-პროექტი 1910 წლიდან ყოველწლობით გადაიდოს 580,000 მანეთი სოფლის და ქალაქის სამღვდელოების ჯამაგირების გასადიდებლათ.

ჩილიკინის განცხადება. 28 ნოემბერს დეპუტატმა ჩილიკინმა ხომიაკოვს განცხადება გადასცა, რომელშიაც ამბობს, რომ ამურის ოლქში მცხოვრებნი დიდ შიშს განიცდიან შორეულ აღმოსავლეთში საქმეების მოსალოდნელ გართულების გამო. ამნაირსაკე მდგომარეობაში არიან მანჯურიის რუსი მცხოვრებნიც მიღებული ცნობების თანახმათ. დასასრულ ჩილიკინი სთხოვს ხომიაკოვს მისი განცხადების შინაარსი დუმის ფრაქციების წარმომადგენელთ გააცნოს, რომ შორეულ აღმოსავლეთის საქმეების გამოსარკვევათ საუკეთესო საშვალება კითხვის დუმის ტრიბუნიდან გაშუქებაა.

„შიპკაზე სრული სიწყნარეა“. დეპუტატ კრუპენსკის „რანნეე უტრო“-ს თანამშრომლისათვის უთქვამს, რომ მას საკმაო საბუთები აქვს ხელში იმის დასამტკიცებლათ, რომ შორეული აღმოსავლეთის შესახებ ამაღელვებელი ცნობები გერმანიის პრესის შეთხზულია, რომელსაც სურს გააზვიადოს არ არსებული ფაქტებიო.

ბროდსკის დაჯარიმება. დუმის თავმჯდომარემ, ხომიაკოვმა, გენერალ ტოლმაჩევიდან დეპეშა მიიღო, რომლითაც ოდესის გენერალი იტყობინება, რომ სასამართლოს გადაწყვეტილების თანახმათ მან 100 მანეთით დააჯარიმა დეპუტატი ბროდსკი.

ჩელიშევის უარი. 8 თვის დასვენების შემდეგ დეპუტატი ჩელიშევი 28 ნოემბერს ისევ მოევლინა დუმას. „მიუხედავათ იმისა, რომ მე ქ. სამარის ქალაქის თავათ მირჩევდენ —აცნობა მან დეპუტატებს,—მაინც დეპუტატობა არ დავთმეო.

გაჩხრეკა და დატუსაღება. 28 ნოემბერს ღამით პოლიციამ გაჩხრიკა პეტერბურგში „სამსონიევსკის განათლების საზოგადოების“ გამგეობის თავმჯდომარის ბინა. თავმჯდომარის ბინაზე კრება იყო ამ დროს გამართული, რომელზედაც მონაწილეობას იღებდა 22 კაცი. პოლიციამ ყველანი დაატუსაღა.

შეკითხვა კავკასიის მთავრობის შესახებ. შეკითხვების კომისიამ დაადგინა წინადადება მისცეს დუმას მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის სახელზე შეკითხვა შეიტანოს, რომელიც მიმართული იქნება კავკასიის მთავრობის წინააღმდეგ. ამ შეკითხვის უკანასკნელი მუხლი ამბობს: „მოეხსენება თუ არა მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარეს, რომ სპარსეთის საზღვარს კავკასიის მთავრობა სათანადო ყურადღებას არ აქცევს, რომ საზღვრებზე დაყენებული არაა საჭირო რიცხვი დარაჯებისა, რის გამოც დარაჯებს ხშირათ თავს ესხმიან მეზობელი სახელმწიფოს ქვეშევრდომნიო.

ყაზახთა წოდების გაუქმება. სამხედრო სამინისტროში კანონ-პროექტს აგენენ ყაზახთა წოდების გაუქმების შესახებ. აზრათ აქვთ მთელი რიგი წლების განმავლობაში ყაზახები სხვა მცხოვრებლებთან გაათანასწოროონ როგორც მართვა-გამგეობის მხრით, აგრეთვე გადასახადების გაწერის მხრითაც.

„ძარს დუბროვინი!“ პოლტავის თეატრში ვ. ფ. კომისარჟევსკაიას გასტროლზე ხალხი სულ განაბული უყურებდა ნიჭიერ არტისტის თამაშს. უეცრათ ქანდრიდან ხმა მოისმა: „ძარს დუბროვინი!“ ხალხში ჩოჩქოლი ასტყდა. გამოირკვა, რომ ერთ-ერთ ლოჟაში შემოსულიყო ექ. დუბროვინი, რომელიც პოლტავაში დასთან სტუმრათ გაჩერებულიყო. ხალხმა ყურადღებით დაუწყო გერცენშტეინის პროცესის გმირს დათვალიერება და მხოლოდ მაშინ დაწყნარდა, როდესაც დუბროვინმა თეატრი მიატოვა.

ᲬᲔᲠᲘᲚᲔᲑᲘ ᲡᲞᲐᲠᲡᲔᲗᲘᲓᲐᲜ

14

ქალაქი თეირანი

ეტლი მიადგა ქალაქის გალავანს, რომელზედაც დიდი ალაყაფის კარებია შეკიდული და დარაჯები უდგას. მთელ თეირანს სამი-ორი საჟენის სიმაღლე და ორი საჟენის სიგანე თხრილი აქვს შემოვლებული და თუ არ შეკიდულ კარებიდან, ისე შიგ ვერ შეხვალთ...

ეტლი გასცდა ქალაქს და საუცხოვო მდებარეობა გამოჩნდა: აღმოსავლეთ-სამხრეთით მთის მწვერვალი თავდება, მისი კალთები მინდორში იშლება და ბაღნარათ ქცეული სოფლები მოსჩანან... დასავლეთით მოსჩანს თვალუწვდენელი მაღალი კედლებით შემოვლებული 6—7 ვერსის მანძილზე ირგვლივ, ბაგეშახი.

მისასვლელი წინა კედელი მაღალი თხრილით არის შემოვლებული, შესასვლელ ეზოში ჯარ-ყარაულებისათვის სადარაჯო შენობებია აშენებული, რომლის შუაზე ხეებისაგან დაჩრდილული გზა-ტკეცილი მისდევს.

ეტლი შესრიალდა მაღალ გაღებულ კარებში და გამოჩნდა ორ რიგათ ჩამწკრივებული რამდენიმე ასი ტილოს საზაფხულო კარავი, რომელშიაც შახს ყარაულობდენ დარაჯები... აქ კიდევ რამდენიმე შენობაა და მოსჩანს მოხატულ-მოჩუქურთმებული სასახლის ეზოს კარები.

ჩვენ აქ შეგვხვდა „ასან-ხანი“—ლექსო მთიული, ხოის გუბერნატორი და რევოლ. კომ. წევრი ეიდარ-ხანი. ჩვენ შევედით ეზოში. მხარ მარჯვნივ რამდენიმე ოთახია რიგზე ყაზახებისათვის სადარაჯოთ. შემდეგ თვითონ შახის სამყოფი სასახლე, უშნო-ულაზათო. რიგზე რამდენიმე ახალი ოთახია ორ სართულიანი, რომლის წინ ორი დიდი აუზია თევზებით სავსე.

მაღლა ადის პატარა კიბე. ჩვენ ავყევით ამ კიბეს, რომლებმაც შეგვიყვანა რამდენიმე მოზრდილ ზალაში. ორ დიდ დარბაზში დატყვევებულია 17 რეაქციონერი, რომელთა შორის არიან: თეირანის პოლიცმეისტერი, რეაქციონური გაზეთის რედაქტორი და ყოფილი შახის რამდენიმე მარჯვენა ხელი. ეს ტუსაღები სხედან ხალიჩებით მოფენილ იატაკზე და თავისუფლათ დადიან. მათ დარაჯობს 25 მუჯაიდი (რევოლიუციონერი), რომლის მეთაური და მთელი ბაგეშახის სასახლის გამგე-უფროსია ლექსო მთიული.

აქედან ერთი ფართო გზა მიდის ბაღის შუა გულში. გზას ორ მხარეს ორ რიგათ ჩაყოლებული მაღალი ჭადრის და უცხო მცენარის ხეებითაა ჩარგული, რომლის ძირას მდინარე მიბუტბუტებს, მიჩქრიალებს. შუა გზაზე მარმარილოს ქვისაგან გაკეთებულ თხრილში წყალი მიდის, ალაგ-ალაგ აუზათ არის გაკეთებული და შადრევნათ ამოდის. ხეების ტოტები ერთმანეთზეა გადაფენილი და შორს მოსჩანს შახის ქანდაკება. ორასი საჟენის სიგძეს რომ გაივლით, თქვენ გახვალთ მოზრდილ მოედანზე. ამ მოედანს თორმეტი გზა შემოუდის ბაღიდან, რომლებიც ირგვლივ უვლის მას და რომელსაც უნდა გაუვეთ, მაინც მოედანზე გაგიყვანთ.

მოედანის შუა ადგილზე დიდი მარმარილოს აუზია ამოყვანილი წითელ თევზებით სავსე. გარშემო პატარა ტბა-აუზია—საუცხოვო ყვავილებით შემკული, რომლებიც დგას ქოთნებზე, წყალში ამოყვანილ მარმალილოს სვეტების თავზე; გარშემო შემოჭანდრულია დიდრონი ფარნებით. შუა აუზში პატარა მინდორია ამოშენებულ ქვითკირზე. ამ მინდორს აერთებს გზიდან რკინის პატარა ხიდი. შუა მინდორზე ნასრედინ შახის ქანდაკებაა ცხენზე და იქვე საუცხოვოთ მორთული სახელმწიფო ტახტი. ამ ტბას ირგვლივ მინდორი აქვს და მაღალი ჭადარ-ფიჭვნარი აკრავს სქლათ, რომლის ძირი ირწყვება მუდამ მოჩუხჩუხე წყლით. ყოველ კუთხეში დაფარული სადარაჯოა და გარშემო 6—7 ვერსის სივრცეზე ათასნაირი ხილეულობამცენარეულობით გაკრული ბაღი.

აი, ამ აუზის შუაზე ჯდებოდა თურმე ყოფილი შახი ამოლებდა ყალიონს, ისვამდა თავზე ხელს და მხეცურ გარყვნილება-სიამოვნებას ეძლეოდა: მის წინ მოდიოდენ ლამაზი ქალები, აძლევდენ სალამს და მარმალილოს კიბით ჩადიოდენ აუზში. აქ ისინი ბანაობდენ, თევზებს ეთამაშებოდენ, იგრიხებოდენ და ვინ იცის, რომელი მხრიდან გაყიდულები, ასრულებდენ შახის მხეცურ სურვილებს.

აქედან ას საჟენზე აშენებულია ოთხსართულიანი სახლი თვალ-წარმტაცი მაღალი კოშკი, რომელსაც გარს აივნები აქვს და ერთი კარია შესასვლელი.

ძირის სართული ერთი მოზრდილი ოთახისაგან, მთელი კედლები, ჭერი და ჭაღი სარკისაგანაა და ბრჭყვიალებს. მეორე სართულზე ასასვლელი კიბე კედელს შიგნითაა, ისე რომ, ამსვლელს ვერავინ დაინახავს. მეორე სართულიც ერთი ოთახისაგანაა, მხოლოდ უფრო ლამაზი და ბუხრიანა სარკეა. ამ ოთახს გარს ყვავილების რგოლი აქვს შემოვლებული და მაღალი კედელი აქვს აივანს შემოვლებული. მესამე სართული და მეოთხე ერთი მეორეზე უკეთესია და მაღლიდან დასცქერის მთელ თეირანს, გასცქერის მაღალ გორებს, გაშლილ მდებარეობას და მთელ ბაგე-შახის საუცხოვო ნაზ ხეხილ ბაღს.

როგორც გადმოგვცეს, როდესაც ყოფ. შახი ასი და ორასი ახალგაზრდა ქალთა ცქერით აღელდებოდა, აი ამ კოშკის ოთახში პირუტყვივით შერეკდა ამ მონათ ქმნილ ნაზ არსებათ...

ცოტა მოშორებით ამ შენობასთან თავი მოეყარათ მუჯაიდებს (რევოლიუციონერებს), შუაზე სამხედრო მინისტრის თანაშემწე ფეხ-მოკეკილი, სადა ტანისამოსში გამოწყობილი იჯდა და არდებილში გასაგზავნ ჯარს აწყობდა.

არც ჩინ-ორდენები, არც ბრჭყვიალა ვარსკვლავები, არც ბრძანების-არაფერი არ იყო, ოხუნჯობდენ. აქ იყო ეიდარხანი, ეს ძველი მომუშავე და საიდუმლო „იშთმი აშუის“ ორგანიზაციის წევრი და მის გვერდით ათასნაირათ წამებული და რაღაც მანქანებით გადარჩენილი ტეროროისტ-მებრძოლნი.

ჩვენ მისვლაზე ყველანი ფეხზე წამოდგენ, ზდილობიანი სალამი მოგვცეს და შუაზე ჩაგვსხეს. **ვლასა მგელაძე.**

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ

თავის მოკვლა. გუშინ-წინ, შუადღის 5 საათზე ვეტცელის სასტუმროში რევოლვერით თავი მოიკლა ახალგაზრდა ფოთელმა ხე ტყის მწარმოებელმა ილარიონ ალექსანდრეს ძე საბახტარაშვილმა. თუ რამ აიძულა ჯანღონით სავსე მდიდარი ახალგაზრდა მოესპო სიცოცხლე, ჯერ არ იციან.

◆ საბჭოს იურიდიული კომისიის სხდომა დანიშნულია ორშაბათს, 7 დეკემბერს. კომისია აირჩევს თავმჯდომარეს.

◆ რკ. გზების სამმართველოსთან არსებულ ბიბლიოთეკის მეთვალყურე კომიტეტი ჩვეულებრივათ კისრულობს რკინის გზის მოსამსახურეთათვის გაზეთების გამოწერას. მოსამსახურეთაგან გაზეთის გამოსაწერათ განცხადებები მოსამსახურეთაგან 20 დეკემბრამდე მიიღება. კომიტეტი ურჩევს ხელის მომწერლებს, რომ თფილისის და ბაქოს ყველა გაზეთები გამოიწერონ და ამასთანავე, რუსეთის ის გაზეთები, რომელიც უფრო გავრცელებულია და წესიერათ ეგზავნება ხელის მომწერლებს.

◆ თფ. პოლიცმეისტრის განკარგულება. მე-5 საპოლიციო უბნის ბოქაულის თანაშემწე მაჭავარიანი, პოლიცმეისტერმა 7 დღის ვადით დასატუსაღებლათ წარადგინა, რადგან ის ქართულ თეატრში წარმოდგენების დროს იმის მაგივრათ, რომ წესიერებისათვის თვალყური ედევნებია თეატრის ბუფეტში იჯდა და კერძო პირს ემუსაიფებოდა.

◆ ცეცხლი. 3 დეკემბერს სომხურ გაზეთ „ორიზონის“ რედაქციის ბინას ცეცხლი გაუჩნდა, რომელიც ცეცხლის მქრობელმა რაზმმა მალე ჩააქრო. ზარალი 250 მან. აღემატება.

◆ 3 დღით დატუსაღება. პოლიცმეისტრის განკარგულებით 3 დღის ვადით დატუსაღებულია პოლიცმეისტრის კანცელარიის მოსამსახურე პარფენოვი, რომელსაც სამსახურში დაუდევრობა ბრალდება.

◆ ციხიდან გაქცეულის შეპყრობა. ამ დღეებში დაიპატიმრეს ამა წლის 8 აგვისტოს მეტეხის ციხიდან გაქცეული ი. მ. იანისი, რომელიც ამ ბოლო დროს ბორჩალოს მაზრაში მუშაობდა ალავერდის ქარხანაში.

◆ გაძარცვა. 3 დეკემბერს რკინის გზის კონდუქტორმა ა. პოლეშჩუკმა პოლიციას განუცხადა, რომ ის 2 დეკემბერს, ვიღაც უცნობმა, რომელიც შემდეგ ჩელიაბინსკის მაზრის მცხოვრები კ. სვირლოვი აღმოჩნდა, შეაჩერა და გაძარცვა; წაართვა 1 მ. 50 კ. დამთვრალი სვირლოვი 2 დეკემბერს შეიპყრო პოლიციამ, რომელსაც უნახეს ა. პოლეშჩუკის ქისა, პოლეშჩუკს ქისა გადასცეს, სვირლოვს სამართალში აძლევენ.

◆ ქართული წარმოდგენების მომწყობი სექცია. 3 დეკემბერს შესდგა თფ. სახალხო უნივერსიტეტის ქართული სექციის კრება. კრებაზე დიდი კამათი გამოიწვია სკოლების საკითხმა, რომელნიც ცოტათ-თუ ბევრათ კარგ ნიადაგზეა დეყენებული და მათი არსებობისათვის საჭიროა რაიმე წყაროების გამონახვა. ვინაიდან სახ. უნ. ამ მხრივ არა სასურველ პირობებში იმყოფება, კრებამ ერთხმათ გადასწყვიტა მიმართოს გამგეობას, რომ მათი ნებართვით გამართონ ახლო მომავალში კონცერტი. სახ. უნ. ქართ. სექციის სახელით, რისთვისაც ამოირჩია 3 კაცისგან შემდგარი კომისია.

◆ თფ. გუბერნატორმა ქალაქის გამგეობას განმარტება მოსთხოვა იმ წერილისა, რომელიც მოთავსებული იყო გაზ. „Н. Р.“-ში სახელდობ, „თფილისის ქალაქის გამგეობა და მცხოვრებთა საჭიროებანი“.

◆ პასუხი სამოსწ. ოლქის მზრუნველს. სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის შეკითხვაზე, თუ რა გვარი ტიპის სამეურნეო საქალებო სკოლა იქნება საარგებლო ქ. ფოთისათვის, კავკასიის მეურნეთა საზოგადოების საბჭომ აცნობა მას, რომ ფოთის სამეურნეო საქალებო სკოლასთან სასურველია დაარსდეს საბრეშუმო, საბოსტნო, ფრინველების მომშენებელი და სხვა სამეურნეო განყოფილებებიო.

◆ საქართველოს საეკზარხოსოს მმართველი ბაქოს ეპისკოპოსი, გრიგოლი, საეკზარხოსოს ყველა საღვთო სჯულის მასწავლებლებს წინადადებას აძლევს ებრძოლონ ისეთ ქუჩურ ლიტერატურის გავრცელებას, როგორიცაა „შერლოკ-ხოლმსი“ ნატ. პინკერტონოვი“ და სხვა, ამასთანავე, აუხსნან მოსწავლეებს ასეთი წიგნების უშინაარსობა და ზარალი, რომლის მოტანა შეუძლია ასეთი წიგნების კითხვას.

◆ საქალებო სამეურნეო სკოლა ზუგდიდში. კავკ. სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის შეკითხვაზე,—თუ რომელ ადგილას უფრო სასარგებლოა ზუგდიდის მაზრაში სამეურნეო საქალებო სკოლის დაარსება, კავკ. სამეურნეო საზ. საბჭომ სასურველათ იცნო ასეთი სკოლის დაარსება ქ. ზუგდიდში.

◆ შუამდგომლობა. თფ. სკოლის გარეთ განათლების გამავრცელებელ საზოგადოების უმაღლეს კურსების მომწყობ სექციამ თფილისში, თხოვნით მიმართა ქალაქის გამგეობას, რათა მან 1000 მან. შეიტანოს 1910 წ. ხარჯთაღრიცხვაში, სექციის მომავალ წლის დეფიციტის დასაფარავათ. შარშან ქალაქმა ხსენებულ სექციას 2,500 მანეთი შემწეობა აღმოუჩინა.

◆ სახალხო კითხვების მომწყობ საზოგადოებამ უკვე დაამთავრა ავქალის აუდიტორიის შეკეთება და ახლო მომავალში ბავშვებისა და მოზრდილ თათვის სახალხო კითხვებს შეუდგებიან. საზოგადოება თხოვს თფილისის გუბერნატორს, რათა მან გარდა რუსულ ენაზე კითხვისა, ნება დართოს მკითხველებს ქართული და სომხური წიგნებიც წაიკითხონ.

◆ ახალი სახელოსნო. კავკასიის სომხურ საქველმოქმედო განყოფილებამ ქალთათვის სახელოსნო დააარსა კავკავში, სადაც კალათების კეთებას ასწავლიან.

◆ ქ. ნოვოროსიაში დაარსდა კავკასიის სომხურ საქველ-მოქმედო საზოგადოების განყოფილება.

◆ სასამართლო. 3 დეკემბერს თფილისის საოლქო სასამართლოში დანიშნული იყო გასარჩევათ საქმე გაზ. „Эхо Кав.“ რედაქტორის კ. დიგუროვისა და ინჟინერის ი. ძალაევისა, რომელთაც ინჟინერი რაგიმ-ბეგ ახუნდოვი ბრალს დებდა პრესის საშუალებით მისი შეურაცყოფისათვის. ბრალდებულის მხრით გამოვიდა ნაფ. ვექილი მ. გრუზენბერგი ბრალმდებელთა მხრივ—მ. კლანკი. სასამართლომ საქმე გამომძიებელს გადასცა.

◆ ქართული წარმოდგენა. დღეს ქართულ თეატრში წარმოდგენილი იქნება ახალი პიესა პარ. გოთუასი—„პარტიის კაცი“?! წარმოდგენაში მონაწილეობას იღებს თითქმის მთელი დასი.

◆ შეპყრობა. 2 დეკემბერს პოლიციამ შეიპყრო ადმინისტრატიული წესით გადასახლებული და თავის ნებით დაბრუნებული ზუგდიდის მაზრის მცხოვრები ა. სალაღავა, რომელსაც თან სხვისი პასპორტი აღმოაჩნდა. თავის ნებით დაბრუნებისათვის და სხვისი პასპორტის ტარებისათვის სალაღავას სამართალში აძლევენ.

◆ ჩვენი გაზეთის ხელის მომწერლებს ხვალინდელ ნომერთან ერთად დაურიგდება განცხადება იმისა, თუ სად და ვისთან მიიღება ხელის მოწერა „გლეხიკაცის ისტორიაზე“-ზე.

◆ ვერის სახალხო უნივერსიტეტი. დღეს, 5 დეკემბერს, ქ. ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის მონაწილეობა ცერის [illegible] მიერ წარმოდგენილი იქნება ა. ცაგარლის 3 მოქ. კომედია —„რაც გინახავს, ველარ ნახავ“. წარმოდგენის წინ გრ. ყიფშიძე წაიკითხავს ა. ცაგარლის ბიოგრაფიას. წარმოდგენა დაიწყება საღამოს 8 საათზე. აფიშები ქუჩებში გაკრული არ იქნება.

◆ ისაია ხარჯემაძე გვთხოვს გამოგცხადოთ, რომ ექვს თვეზე მეტია, რაც ის ცომბირში იმეოფება და ამდენ ხანს ძმიდან ნესტორ ხარჯამაძისგან არავერი ცნობა არ მიუღია. საჭიროა გიცოდე, სად იმეოფება ამ ჟამათ ჩემი ძმა, რომ ჩემი მდგომარეობა გაცნობოთ, ან და მისგან წერილი მივიღოთ.

ადრესი: Вят. губ., Село Сума, Нолицкаго уѣзда.

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘ

(საკუთარი კორესპონდენტისაგან)

29 ნოემბერს ადგილობრივ, ქალაქის გამგეობის დარბაზში მოხდა მეორე საზოგადო კრება სახალხო უნივერსიტეტის წევრებათ ჩამწერთა მსურველებისა. სურვილი განაცხადა 200-დე ქალმა და კაცმა და საწევრო ფულიც წარადგინა. წინანდელი სხდომის ოქმის წაკითხვის შემდეგ, თავმჯდომარემ, თავ. სვ. დ. წერეთელმა წინადადება მისცა კრებას დაესახელებინათ კანდიდატები, როგორც გამგეობაში, ისე სარევიზიო კომისიაში, წინდაწინვე ერთი ჯგუფის მიერ შედგენილ სიას კითხულობს ბ-ნი გ. გიორგაძე. ამავე სიას ადასტურებს ბ-ნი კრინიცკი. კრება ერთხმათ ღებულობს და ამტკიცებს კანდიდატთა სიას. ამ ნაირათ **გამგეობაში** აირჩიეს: ეკატერინე ი. ნიკოლაძე, ელენე ბეს. ხელთუფლიშვილი, ჩიტინა შარაშიძე, მოსე ათ. ქიქოძე, ალექსანდრე გარსევანიშვილი, გრიგოლ ტ. გიორგაძე, სერგო რობაქიძე, გრიგოლ ნასარიძე, ილია მანდარია, მელიტონ ბერიშვილი, დიმიტრი უზნაძე, ამბროსი სვანიძე, ბარ. ბიბინეიშვილი, ექიმი კაპიტელაშვილი, იოსებ კემულარია. კანდიდატებათ: თამარა მაჭავარიანი, ელენე წულუკიძე, დავით კლდიაშვილი, ისიდორე კვიცარიძე, პარმენ თვალჭრელიძე. **სარევიზიო კომისიაში:** ვარლამ ამ. ბურჯანაძე, სილოვან თ. ხუნდაძე, ბენედიქტე ლეჟავა, გიორგი მუმლაძე, დავით ბეს. მდივანი.

1 დეკემბერს მოხდა პირველი სხდომა ახლად არჩეული გამგეობისა მოვალეობათა გასანაწილებლათ წევრთა შორის. თავმჯდომარეთ აირჩიეს მოსე ქიქოძე, მის ამხანაგათ—ალექ. გარსევანიშვილი, მდივნათ გრ. გიორგაძე, ხაზინადრათ—ელენე ხელთუფლიშვილი; იმავე სხდომაზე აირჩიეს დეპუტაცია გაბუნია-ცაგარლის იუბილეში მონაწილეობის მისაღებათ. დეპუტაციაში შედიან: ალ. გარსევანიშვილი, ჩიტინა შარაშიძე და ილია მანდარია.

ᲕᲔᲥᲘᲚᲘ ᲥᲐᲚᲘ.

—

იქ, სადაც ყოველივე თავისუფალი აზრი, საღი მსჯელობა, სამართლიანი აზრთა გამოთქმა დახშულია, სადაც ყოველივე თავისუფალ, სამართლიან სიტყვას დარაჯათ უდგანან და არ აძლევენ ადამიანს მის გამოთქმის ნებას. იქ, სადაც სულ-შემხუთავი ჰაერი ტრიალებს—გასაკვირი არაფერია. „ძლევა მოსილნი და უფლებით აღჭურვილნი ძლიერნი“ ყოველივეს თავის ნებაზე აწყობენ. ისე სჭრიან და კერავენ, როგორც მათ ძლევამოსილებას მოუხდება-შეეფერება.

დღეს, როდესაც ასე საჭიროებს ხალხისათვის დახმარება, ზნეობრივი გავლენა, მათი სულის გასპეტაკება, დაცემულთა ამაღლება, მაშინ, როცა გაიხრწნა და დაინგრა ოჯახ-სახლ-კუთხე, სწორეთ დღეს არ აძლევენ უფლებას „ძალა მოსილნი და მმართველნი“ ქალებს, დებს, დედებს, ცოლებს დაიცვან თავიანთი შვილნი, ძმები, ქმრები და დები სასამართლოთა წინაშე. ვის შეუძლია, თუ არა დედას, გაიგოს სხვისი დედის გულის ტკივილი, ვის შეუძლია გაიგოს თავისი შვილის სულის მოძრაობა, თუ არა მის მშობელს. ვის შეუძლია უკეთ დაიცვას თავისი ქალის პატიოსნება თუ არა იმავე ქალს—დედას, რომელსაც აუწერელი ტანჯვა-წვალება აქვს გამოვლილი შვილის შობა-

აღზრდაზე. ვის შეუძლია თუ არა ქალს, თავისი მოთმენით, მოსიყვარულე გულით დაამშვიდოს გაბოროტებული ავაზაკიც კი? ვის შეუძლია გაულვიძოს პატიოსნების ნაპერწკალი ზნედაცემულ, გაუბედურებულ ქალს თუ არა ისევ ქალმა. განა ამის მაგალითები ცოტა არის!? ყველა ამის შემდეგ ქალთა საკითხის დღესაც, ამ XX საუკუნეში, კიდევ ასეთ უიმედო მდგომარეობაში უნდა იყოს?! ეს მხოლოდ რუსეთში და მასავით ჩამორჩენილ ქვეყნებში შეიძლება იყოს. იმ ქვეყნებს, სადაც პურიშკევიჩებს ასეთ დიდ ანგარიშს უწევენ, ქალების მამაკაცებთან უფლებაში გათანასწორებზე ლაპარაკი სერიოზულათ განა შეიძლება?!

აგერ თითქმის ერთი თვეა, რაც რუსეთის გაზეთებმა გვამცნო, რომ ქ. პეტერბურგში, იურიდიულ ფაკულტეტზე სწავლა დამთავრებულმა ქალმა ქ. ფლეიშიცმა *) მიმართა ვექილთა კოლეგიას, რომ მიეღოთ ის ვექილის თანაშემწეთ მათ კოლეგიაში. რადგან რუსეთის კანონები არ უკრძალავენ ქალებს ვექილობას, ამიტომ, ქ. ფლეიშიცი ჩარიცხულ იქნა ვექილის თანაშემწეთ და კიდევაც მალე წარდგა პეტერბურგის სასამართლოს წინაშე სისხლის სამართლის საქმეში დამცველათ. მაგრამ არ დააცადეს საქმის გაგრძელება, პროკურორმა პროტესტი განაცხადა და სასამართლოს დარბაზი დასტოვა. ქალს ვექილი კაცები გამოექომაგენ, მარა ამაოთ. ფლეიშიცის ქალს ნება არ მისცეს დაცვის და საქმის გარჩევა სხვა დროისთვის გადადვეს. ამ შემთხვევის გამო პროგრესიულმა გაზეთებმა განგაში ასტეხეს. საზოგადოების პროგრესიულმა ნაწილმაც მხარი დაუჭირა პირველ ვექილ ქალს. ყველა მოითხოვდა ქალის უფლების აღდგენას, მაგრამ საქმე არც ადვილათ გათავდა. ქალთა უფლებების მოწინააღმდეგეებმა გაიბეს ქსელები და საქმე თავიანთ სასარგებლოთ გადასჭრეს. პეტერბურგის საოლქო სასამართლოს ყველა განყოფილებებმა გარდა ერთისა, წინააღმდეგობა განაცხადეს ქ-ნ ფლეიშიცის სასამართლოში დამცველათ გამოსვლის შესახებ. შემდეგ დაიწყო სენატის „რაზიასნენიები“, მოხდა სენატის საკასაციო დეპარტამენტის კრება 12 ნოემბერს, რომელმაც გააუქმა პეტერბურგის II განყოფილების დადგენილება, რომელიც ნებას აძლევდა ქ. ფლეიშიცს დამცველად გამოსულიყო სისხლის სამართლის საქმეში. სენატის აზრით, თუმცა კანონით ქალებს აკრძალული არ აქვთ ვექილობა, მაგრამ ცხოვრებაში გატარებამდე, საჭიროა ამ საკითხის ხელ ახლა გადაწყვეტა კანონმდებლობითი გზით. ამას მოყვა კიდევ ახალი დადგენილებები და განმარტებები. სხვათა შორის, ერთი განმარტება საყურადღებოა. სენატს ამ განმარტებით ქალებს შეუძლიათ იყვენ დამცველებათ, მხოლოდ თავიანთ ნათესავების, და რადგან ქ. ფლეიშიცი არის ბრალდებულის ნათესავი, ამიტომ არ აქვს უფლება მის დამცველათ გამოვიდეს. ამ რიგათ, დღეს დღეობით ქალს მოუსპეს ამ ახალ, სასარგებლო, საზოგადო სფერაში მუშაობის საშუალება. თუ რამდენათ მომწიფდა დღეს ყველა შეგნებულ და ხალხის გულშემატკივარ ადამიანისთვის ქალთა ასპარეზის გაფართოების სურვილი, ეს სხვათს შორის იქიდანაც სჩანს, რომ ქ. ფლეიშიცს მრავალი თანამგრძნობის წერილები მისვლია. სახელმწიფო სათათბიროს 300 დეპუტატმა (ოპოზიციამ) კანონ-პროექტი შეიტანა სახელ. სათათბიროში, რომელიც ქალებს ვექილის უფლებას ანიჭებს. ამავე კანონპროექტში შეტანილია ახალი მუხლები და ზოგიერთ ძველი მუხლების დამატებები და განმარტებები. ასე თუ ისე, ამ გზით თუ იმ გზით, ეჭვს გარეშეა, აღრე თუ გვიან, რუსეთშიაც მიეცემა ქალებს უფლება. ყველა საზოგადო დარგში მოქმედებასა.

ევროპამ კი ეს უბრალო ჭეშმარიტება კარგა ხანია რაც ცხოვრებაში გაატარა. ამერიკაში ქალი ვექილათ დაშვებულია 1872 წლიდან, ნორვეგიაში 1902 წლიდან, ფინლიანდიაში 1901 წლიდან. საფრანგეთში უკვე 1901 წლიდან ქალები ვექილებიც და მსაჯულებიც არიან. იტალიაშიაც არიან ქალები ვექილები, რუმინიაშიაც, ზელანდიაშიაც და სხვაგან, მარა ეს ხომ ევროპაშია და ამერიკაში. ჩვენში კი, ჯერ კიდევ არ გათენებულა, თუმცა რიჟრაჟი კი დიწყო...

ქაჩრიანი ტორდა.

*) პირველი ვექილი ქალია რუსეთში.

პროვინცია

ოზურგეთი. თუმცაღა ხვარბეთის საზოგადოებამ იქ მომხდარ მკვლელობის გამო რამდენიმე პირი „პრიგოვორით“ გადასცა ადმინისტრაცას, მარა, როგორც აღმოჩნდა, «პრიგოვორით» მიცემული კაცები დამნაშავენი არ ყოფილან. ამის გამო ამ დღეებში იქ (ხვარბეთში) გაიგზავნა ეგზეკუცია (ასეული კაზაკი). როგორც გადმოგვცეს, ეგზეკუცია იქ პირველ იანვრამდე დაჰყოფს.

— საათანადო მთავრობის განკარგულებით ამ დღეებში დაიპატიმრეს და ადგილობრივ სატუსაღოში ჩასვეს, თითო თვის ვადით, ადგილობრივი ვაჭრები, რიცხვით 32-მდე. მიზეზი დაპატიმრებისა, როგორც გადმოგვცეს, შემდეგი ყოფილა: ოზურგეთელ ვაჭარს ან. ელიავეს თსოვნაზე ხელი მოუწერინებია ზემორე აღნიშნულ ვაჭრებისთვის, თითქოს მისი უფროსი შვილი აგერ ოთხი წელია, რაც დაკარგულია და ეს ადმინისტრაციის ნება დაურთველათ მომხდარა და ამიტომ დაიპატიმრეს.

— როგორც გავიგეთ, დ. ნაკაშიძეს, რომელმაც ადგილობრივი სამოქალაქო სასწავლებლის ინსპექტორი გორგასლიძე გალახა, საათანადო მთავრობამ სამი თვის ციხე მიუსაჯა.

— 24 ნოემბერს, ადგილობრივ სამკითხველოს სასარგებლოთ აქაურ სცენის მოყვარეთა მიერ გაიმართა წარმოდგენა. პირველათ ბ. ხურციძემ წაიკითხა გოგოლის „შეშლილის წერილები“, მარა სიმართლე გითხრათ, ძლიერ სუსტი წამკითხავი გამოდგა. შემდეგ ითამაშეს ქართულათ „ბაიყუში“. დაბოლოს რუსულათ ჩეხოვის „Предложеніе“. წარმოდგენა ერთობ ცუდათ ჩატარდა, რადგან არც ერთმა მოთამაშეთაგანმა როლი არ იცოდა.

წარმოდგენას ხალხი ძლიერ ცოტა დესწრო, რის წყალობით, როგორც გაიდმოგვცეს, შემოსავალს მხოლოდ ხარჯები გაუსწორებია და სამკითხველოს კაპეიკაც არ დარჩენია.

— 10 დღეა, რაც „პროჟექტორი“ მოეწყო და საგრძნობლათაც მობოჟა ფულები, ამ დღეებში კი მოდის კალანდაძის ცირკი, თქმა არ უნდა, ამასაც „დახოდი“ ექნება და ამ რიგათ, ისედაც გაღარიბებული ოზურგეთი, კვლავ დაცარიელდება.

ლი.

სად. სუფსა. (ოზურგეთის მაზრა) ამ დღეებში ს. ჯიხანჯირში ჩოჩხათის საზოგადოების მთავრობის მამასახლისის სტრაჟნიკებმა მოკლეს კ. გურგენაძე, პოლკიდან გამოქცეული სალდათი.

აქაური ბოქაული ცხედაძე გადაიყვანეს და მის ადგილას შელია გადმოიყვანეს.

— ვასო გურიელის მამულში, რომელიც საგლეხო ბანკმა შეიყიდა, სხვა გურიელებიდან პირობით ნაყიდი ადგილები ურევია. ეს ნაყიდი ადგილები ბანკმა მიითვისა და ერთხელ ნაყიდ მამულზე, მეორეხელ ახდევინებს გადასახადს.

— აქ არსებობს ორ-კლასიანი სავაჟო და ერთ კლასიანი საქალებო სამინისტრო სკოლები. სკოლის მზრუნველები ნაკლებათ აქცევენ ყურადღებას სკოლას. სავაჟო სასწავლებლის ოთახებში ისე წვიმს, როგორც გარეთ. საქალებო სასწავლებელი ნაქირავებ სახლშია.

— 24 ნოემბერს, საღამოს, აქაურმა დროებით მცხოვრებმა ი. ლომთათიძემ დანით მძიმეთ დასჭრა თავისი ცოლი, მიზეზი ცუდი ყოფა-ქცევაა ქმართან. ქმარი დიდი ხანია უშლიდა თურმე ცოლს დაენებებია თავი ასეთ სამარცხვინო ხელობისთვის, მაგრამ მასთან არაფერი გადიოდა. ბოლოს მოთმინებიდან გამოსულ ქმარს დანით მძიმეთ დაუჭრია. ლომთათიძე თვითონ გამოეცხადა პოლიციას.

ადგილობრივმა ფერშალმა დ. ჯიბუტმა სუფსის სასწავლებლის მოსწავლეებს აღუთქვა ავათმყოფობის დროს უფასოთ გასინჯვა, რისთვისაც მადლობის ღირსია.

ენა—მოჯდე.

დ. სუჯუნა (სენაკის მაზრა). აგერ წელიწადი იქნება მას შემდეგ, რაც აქ გაიხსნა უფასო წიგნი-საკაკ სამკითხველო. დაარსების დღიდანვე საქმე კარგათ წავიდა, მაგრამ ახლა გამგის და ზოგიერთი წევრების უმოქმედობის გამო სამკითხველო დაკეტვის პირზეა მიმდგარი. წევრები ბლომათ ჩაეწერენ, მაგრამ ზოგ მათგანს ჯერ კიდევ საწევრო გადასახადი კაპეიკიც არ შემოუტანია. საჭიროა გამგემ და წევრებმა მიიღონ რაიმე საშუალება და სამკითხველო დახურვას გადაარჩინონ. აგრეთვე ვსთხოვ საზოგადო საქმისადმი ყველა გულ-შემატკივართ გაუწიონ დახმარება, წიგნებით თუ ფულით.

სუჯუნელი.

მუშათა შორის

თფ. რკ. გზის მთავარი სახელოსნო. ბირველი ივნვარი კარგს არას გვიმზადებს. კარზე მოგვადგა შემოსავლის და კვალობაზე გადასახადი, რომელიც უკვე მიიღო სახ. დუმამ. განკარგულება მოახდინეს და ბლანკებიც დაარიგეს. ამ ბლანკებზე აღინიშნება მოსამსახურეთა სახელი გვარები და ჯამაგირები. წარედგინება რკ გზ. სამმართველოს, რომ ბირველ ივნვრიდან გამორიცხონ ჯამაგირებიდან განსაზღვრული ბრიტენტი (რამდენი იქნება ჯერ არ იცით). ამასთან ერთათ, მოაწია არჩევნებიც ამიერ კავკასიის რკინის გზის სოფლების მზრუნველებისა. უნდა აირჩიონ 6 კაცი. „ტაიგის“ ყველა მოსამსახურეებს სხვებთან ერთათ, მოუწოდებდენ აერჩიათ 1 კაცი (ტენზიანი) ამ თანამდებობისთვის. გამოცხადების მეორე დღესვე დაარიგეს „ბაკეთები“. ხმის უფლება ეძლევა ყველას, გარდა შეგირდებისა. „ბაკეთების“ დამრიგებელნი ცდილობდენ გაევრცელებიათ ხალხში, რომ ხმა მიეცათ რომელიმე უფროსისთვის. ბევრი მართალაც ასე მოიქცა, რადგან არ იცოდენ რისთვის ირჩევდენ კაცს, რა იყო მისი უფლება ან რის გაკეთება შეეძლო ხალხის სასარგებლოთ. საუბედუროთ, ყველა ეს ბოდიშს გამოირკვა. დირსეულ კაცს ბევრი კარგი რამეს გაკეთება შეეძლო. მის კომპეტენტენციაში შედის სკოლების გაუმჯობესების საკითხი, მათი გამრავლება და უკეთეს ნიადაგზე დაყენება და სხვა. ამ არჩევნებს, უნდა გამოვტუდეთ, შესაფერათ ვერ შევხვდით ჩვენდა დამოუკიდებელი მიზეზების გამო. ერთი მიზეზთაგანი ისაა, რომ მოთიქრების დრო არ მოგვცეს და არც განმარტეს საქმის მდგომარეობა. ვისაც შეეკითხებოდით უფროსთანებს—თუ რის მაქნისია არჩევნებიო, სწორე ბასუხს არ იძლეოდენ.

არსებულმა უთანხმოებამ სექციასა, და კრუჟოკს „შორის, როგორც მოსალოდნელი იყო, ჩვენი მუშების დიდი ყურადღება მიიპყრო, ისინი გრძნობენ, რომ მათ თავზე რადაცამ გაირბინა და არ უნდათ უყურადღებოთ დასტოვონ. ხშირათ შესვდებით გაცხარებულ კამათს, აზრი სხვა და სხვა ნაირია, კრიტიკა ორივე მხარეს მკაცრია. ჩემის დაკვირვებით უმრავლესობა საკვედურით ადნიშნავს „კრუჟოკის“ და მით უმეტეს, დრამატიული საზოგადოების გამგეობის საქციელს, საკვედურს ადრმავებს აგრეთვე ავტოლის აუდიტორიაში შეტიდება.

ამდენ ხანს სამუშაოს უქონლობის გამო, როგორც ვიცით, ბევრი დაითხოვეს, ბევრი ჩაშოაუენეს შავ-მუშათ (ხელოსნები) და ბევრი სხვა და სხვა დეპოებში გადაიყვანეს. დღეს, საბედნიეროთ, სამუშაო მატულობს. მოსალოდნელია სადამოს მუშაობა შემოიღონ, რადგან მუშათა სიმტირე იძულებული გახდის უფროსებს ისე მოიქცენ, რომ შეკვეთილი საქონელი დროზე დაამზადონ. დათხოვნილ მუშების მიღებაზე ფიქრი მეტია ადმინისტრაციის მხრით. აქ საჭიროა მუშებისაგან გახიგრული მოქმედება.

ალ. ზაგლობა.

საპროტესტო წერილი

ჩვენ, რკინის გზის მთავარ სახელოსნოს მუშებმა განვიხილეთ რა სახ. უნივერს. არსებულ სექციასა და ახალ წრეს შორის ამტეადარი დავა, იმ დასკვნამდის მივედით, რომ სექცია ბირნათლათ ასრულებდა თავის მოვალეობას და არავითარი აუცილებელი საჭიროება არ მოითხოვდა ახალი წრის დაარსებას. ამ დავაში ჩაერია დრამ. საზოგადოების გამგეობა, რომელმაც თავისი ცალმხრივი დადგენილებით, სექციის სახალხო სახლში დღეების წართმევით ასე მოურიდებლათ ეეხქვეშ გათელ ფართო საზოგადოების ინტერესები, რისთვისაც ბრიტესტს და ჩვენს გუდის წერილს ვუცხადებთ მას, რაზედაც ჩვენს საკუთარს ხელს ვაწერთ.

ხელს აწერს 34 მუშა *).

ᲐᲜᲒᲐᲠᲘᲨᲘ

„წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ მოქმედებისა 1908 წ.

ქ. შ. წ. კ. გამავრცელებელ საზოგადოებას 1908 წ. ჰქონდა სულ 511 წევრი. წლის განმავლობაში მიუღია 396 ახალი წევრი, დაკლებია 118 წევრი. წლის დამდეგს საზოგადოებაში ირიცხებოდა 494 წევრი.

1908 წ. 9 მარტიდან კამკეობის სხდომა მოიხსენა 38-ჯერ. სხდომას დასწრენ: ი. დოლაძე 30-ჯერ, დ. კარიჭაშვილი 28-ჯერ, კ. ფასხიშვილი 30-ჯერ, ს. ფირცხალავა 38-ჯერ, ფ. ბოგინიშვილი 17-ჯერ, ა. ეიფშეიძე 30-ჯერ, ა. მდივანი 34-ჯერ, დ. ბოცვაძე 31-ჯერ, ბ. სურგულაძე 35-ჯერ, გ. რცხილაძე 31-ჯერ, გ. ზალინოვიჩი არც ერთხელ, ტ. ხმალაშვილი 6—ჯერ.

წლის განმავლობაში 46 სხდომაზე განიხილნული იყო განსახილველათ 455 საქმე, რომელთაგან 81 გადაიდვა შემდეგ სხდომისათვის და 374 გაირჩა იმავე სხდომაზე, რომელზედაც მოხსენებული იყო.

საანგარიშო წელს საზოგადოებას ქონდა 8 სკოლა. 1) სკოლები, რომელთაც საზოგადოება თავისი ხარჯით ინახავს: კავკასიისა, ბათუმისა, გომარეთისა, ყალამშიისა და საგურამოს იდია ჭაგჭავაძისა; 2) სკოლები, რომლებსაც თავის ხარჯით ინახავს ქუთაისის საოსტატო-საზნაურო ბანკი: ქუთაისის ქართული გიმნაზია და მისი განყოფილება ძველ სენაკში; 3) სკოლა, რომელსაც საზოგადოება სოფლის დახმარებით ინახავს: წინარეხში. საანგარიშო წელს საზოგადოებას ჰქონდა 13 ბიბლიოთეკა-სამკითხველო: 1) თფილისის I, 2) თფილისის II, 3) ახალციხისა, 4) ფოთისა, 5) დიდი ჯიხაიშისა, 6) თფილისის III. 7) ხონისა, 8) თფილისის IV. 9) ახალსენაკისა. 10) ქრელისა, 11) ტობანიერისა, 12) ქვაინისა, 13) მათხოჯისა.

საზოგადოების შესავალ-გასავალი საანგარიშო წელს გამოიხატება შემდეგი ციფრებით: საწევრო ფული შემოსულა სულ 1399 მ., უფლებებით შეგროვილი 58 მ. 04 კ. შემოწირულებანი 4789 მ. 85 კ., საქველმოქმედო ბაზარი 2262 მ. 25 კ., მოგება წიგნების ვაჭრობისგან 3402 მ. 07 კ., ვაჭრების ნავაჭრიდან 28 მაისს—688 მ. 15 კ., თავნის სარგებელი 1461 მ. 42 კ. ბათუმის სკოლის შემოსავალი 4816 მ. 85 კ. კავკასის სკოლის 3944 მ. 32 კ. თფ. 1 სახალხო ბიბლიოთეკიდან 193 მ. 6 კ. ახალციხის ბიბლიოთეკიდან 50 მ. 15 კ., ფოთის,—12 მ., დიდი-ჯიხაიშის 164 მ. 96 კ., თფ. მე-3 სახ. ბიბლიოთეკიდან 284 მ. 40 კ., ხონის—294 მ. 66 კ., ავლაბრის—159 მ. 21 კ., მათხოჯის 69 მ. 75 კ. სულ შემოსავალი იყო 25,411 მ. 38 კ., გასავალი 28,743 მ. 09 კ., გადამეტებული ხარჯი—3331 მ. 71 კ. წლის განმავლობაში სკოლების ხარჯი—ბათუმისა 5325 მ. 44 კ. კავკასიისა 5078 მ. 44 კ. წინარეხის 335 მ. 04 კ., გომარეთის 434 მ. 90 კ., ყალამშიის 456 მ. 55 კ., თფილისის 1 სახ. ბიბლიოთეკის, 719 მ. 16 კ. თფილისის მე-2—25 მ. 40 კ. ახალციხის 240 მ. 74 კ.—ფოთის 45 მ. 55 კ.; ხონის 311 მ. 82 კ., თფ. მე-3—464 მ. 94 კ. დიდი-ჯიხაიშის 122 მ. 24 კ. თფ. მე-4—454 მ. 61., მათხოჯის, 21 მ. 25 კ., ქრელის 17 მ. 55 კ. 1 იანვარს 1909 წ. დარჩა კავკასიის სკოლას 1102 მ. 60 კ. და ბათუმისას 639 მ. 89 კ.

1 იანვარს 1909 წ. საზოგადოების მოვალეობა ქონია ფულად 97,807 მ. 97 კ., ამათგან კასაში ფულათ იყო 677 მ. 56 კ.

1908 წლის დამდეგს საზ. წიგნთ-საცავში კატალოგით იყო ქართული წიგნი და ხელნაწერები 4,701 და უცხო ენაზე ნაწერი 2328. წლის განმავლობაში მოემატა ქართული 169 და უცხო ენაზე დაწერილი 27. სულ წლის დამდეგს იყო ქართული წიგნი და ხელ-ნაწერი 4870 და უცხო ენაზე ნაწერი 2355. წიგნებისა და ხელ-ნაწერების გარდა საზოგადოებას აქვს ძველი ფული, სურათები და ბევრი არქეოლოგიური ნაშთები.

საანგარიშო წლის განმავლობაში რევიზია მოუხდენიათ ბათუმის, ძველ-სენაკის, კავკასიის, წინარეხის, გომარეთის და ყალამშიის სკოლებში.

წარსულ წელთან შედარებით საანგარიშო წელს მოწაფეთა რიცხვს ბათუმის სკოლაში 2 მაჭმადიანი ქართველი მომატებია. საანგარიშო წელს ბათუმის ქართულ სკოლაში საადმოობით მოზრდილებთანაც იმართებოდა მაცდენობა. ამ საქმეში უსასყიდლოდ შრომას ეწეოდენ ბათუმის ქართული სკოლის რამდენიმე მასწავლებელი და სხვა ადგილობრივი მასწავლებლებიც. რევიზორის სიტყვით ბათუმის სკოლაში საანგარიშო წელს ეკეთა განყოფილებებში სწავლების საქმე წესიერათ მიდიოდა. მასწავლებლებს შედარებით ამ წელს უფრო მეტი ითხოვეთ. სკოლას დარბაზი ბიბლიოთეკა აქვს და ასწავლის ხელსაწყო ნივთები აკლია.

სენაკის სკოლაში სწავლების საქმე საზოგადოთ კარგათ არის დაყენებული და თუ ქართული ენის სწავლებას მიგა და მიგ ზოგიერთი საკლასო საგანი ეწერა, ეს ამ... აიხსნება, რევიზორის სიტყვით, რომ ადგილ... მასწავლებლები არ ესწრებიან ერთიმეორე... გაკვეთილებზე და არ უზრუნავენ ერთმანეთ... თავიანთ შეცდომებს.

წინარეხის სკოლაში ... ნობა. მასწავლებელს ინახავს ... დოება და საოფლი. სკოლაზე და მასწავლებელზე იხარჯება სულ 420 მ. რევიზორმა დროს წლის ბოლოს ამ სკოლაში ითვლებოდა 69 მოწაფე, რომელნიც წლის განმავლობაში დაკლებიან 315 კაკვეთილს. წესიერ სწავლება მხოლოდ ზამთარშია, რადგან ... შების უმრავლესობა არც შემოდგომაზე ... არც გაზაფხულზე სკოლას არ ეკარებიან. წ. კ. საზოგადოებას არ მიუწვდია მასწავლებლისათვის არავითარი კარგეული ... და პროგრამა სწავლებისა. სკოლას არ მოეპოვება შესაფერი სურათები და საგნ... ოთხიგე განყოფილებაში ერთი მასწავლებელ... სწავლის.

ყალამშიის სკოლაში წლის ბოლოს ითვლებოდა 47 მოწაფე—ქალი და ვაჟი. აბრამლის შუა რიცხვებიდან მოწაფეთა რიცხვი თანდათან შემცირებულა, ამის მიზეზია, რევიზორის აზრით, ის, რომ მშობლები მოწაფეებს სამუშაოზე ერეკებიან. სკოლა მოთავსებული ეოფილა ეოვლათ შეუფერებელ ბინაზე: ბატარა ოთახში, რომელსაც სიგანე და სიგრძე რვა-რვა არშინი აქვს. სკოლას მოეშოვებოდა ისეთი აუცილებელი სასწავლო ნივთები, როგორიც არის მაგ. ქარტა, გლობუსი, სურათები და სხვა.

გომარეთის სკოლაში რევიზიის წინადღით მასწავლებელს მოსწავლეები სახალხოდ დაეთხოვა. რევიზიის დროს 23 მოსწავლეს ძალიან მოუყარეს თავი და ისიც მარტო ბირველ განყოფილებიდან.

კავკავის სკოლაში რევიზიის წინა დღეს, 20 მაისს, ბავშვები სახალხოდ დაუთხოვია. შეუკრებიათ რამდენიმე ათი მოსწავლე. რევიზორის აზრით, კავკავის სკოლის მდგომარეობა არ ეოფილა ხორმალური, იგი არც ქართული სკოლაა და არც რუსული. სკოლის ეტეობა მასამზადებელი ხასიათი. რევიზორი წინადადებას აძლევს წ. კ. საზოგადოებას გამგეობას და კავკავის სამზრუნველო კომიტეტს შესცვალონ სკოლის დღეანდელი ხასიათი და გამოიმუშაონ უფრო სასურველი ტიპი სკოლისა. ზემოხსენებულ სკოლებში წ. კ. გამგეობის მინდობილობით რევიზია მოუხდენია დ. ბოცვაძეს, ს. ფირცხალავას, ა. ეიფშეიძესა და ბ. სურგულაძეს.

რედაქტორ-გამომცემელი
ნ. მელიქ-შახნაზარიანცი

„ᲛᲐᲗᲠᲐᲮᲘ“ და **„ᲡᲐᲚᲐᲛᲣᲠᲘᲡ“** მორიგი ნომერი გამოვიდა შემდეგი შინაარსით: „ემმაკის ინტერვიუ“—ემმაკისა. „საშემოდგომო“ ნ. ხომლეთელისა. დეპეშები, „სურათი“ ვ. მალაქიაშვილისა. „ორი ემმაკი“ მასკასი. შარადა, კანონი. შავი აჩრდილი, ნ. ჩხვიკაძისა. გურია, უტუსი. სიმღერა მეზღვაურისა, ნ. ხომლეთელისა. მესტვირული, ბლიკვაძისა. მესტვირული (ფოთისათვის), ტლინკაძისა. გურული სცენა, პიტნასი. ჩემს მჩაგვრელს, ა. განჯის-კარელისა. სასაცილო ამბები. გამოცანა ოზურგეთისთვის, ავყიასი. უცხო სიტყვათა ახსნა, საქარელიან. ზალიკაის მეორე წერილი. ა-სი. ფოთელების სიზმარი, ტლინკაძისა. წერილი რედაქციის მიმართ. კორესპონდენციები ფოსტა და სხვ...

განცხადება

ქ. ᲒᲝᲚᲠᲨᲘ

გაზეთ «ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲘ»-ზე ხელის მოწერა და „ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲘ“-ში დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება რკინის გზის შაფის გამგე **ᲚᲔᲕᲐᲜ ᲑᲣᲐᲫᲔᲡᲗᲐᲜ.** აქვე იშოვება ყველა ადგილობრივი და სატახტო ჟურნალ-გაზეთები.

რკ. გზ. შაფის გამგე **ᲚᲔᲕᲐᲜ ᲑᲣᲐᲫᲔ.**

(10—8)

გამოვიდა და იყიდება

საქართველოს ყველა წიგნის მაღაზიებში —● **კედლის კალენდარი** 1910 **წ.** ●— შედგენილი **ᲑᲠ.** ჩარგვიანისგან და გამოცემული „სორაპანი“-ს ამხანაგ. მიერ ფასი 40 კაპ.

═ ᲡᲐᲮᲐᲚᲮᲝ ᲙᲐᲚᲔᲜᲓᲐᲠᲘ ●═

1910 **წდ.** შედგენილი მ. გაჩეჩილაძისაგან, ვინც ერთად არა ნაკლებ 50 ცალისა იყიდის %% დაეთმობა.

ადრესი: Тифлисъ т-во. „Сорапань“.

(15—6)

ᲒᲐᲓᲘᲚᲘᲡ

წიგნის მაღაზიაში (კიროჩნი ქუჩ.) ისყიდება „**ᲛᲝᲒᲖᲐᲣᲠᲘ**“-ს სამი წლის 1901 **წ.** 1903 და 1904 **წ.წ.** ნომრები, ივ. როსტომაშვილის რედაქციით ვამოსული სამივე წლის **ᲔᲠᲗ ᲤᲐᲡᲘᲗᲐᲓ.**

(5—2)

*) ხელმოწერილი ორიგინალი რედაქციაში ინახება. რედ.